

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

N R. 1 6

83. ÅRGANG

4. SEPTEMBER

1 9 7 1

ABORT OG KRISTENT ANSVAR

HYRDEBREV
SIDE 245 - 254

NYTT FRA **BISPEDØMMET**

SIDE 242 - 243

Pastor Lars Paul Messel er etter eget ønske løst fra sitt verv som sogneprest for St. Olav menighet i Oslo. Han er innvilget et års permisjon.

Pastor Gerard Vranken er løst fra sitt verv som sogneprest ved St. Birgitta Menighet i Fredrikstad fra og med 19. september i år. Han tilsettes som sogneprest for St. Olav Menighet i Oslo fra og med 26. september i år.

Pater Paduanus van Vugt, O.F.M. løses fra sitt verv som sogneprest for St. Ansgars Menighet i Kristiansand fra og med 19. september i år. Han tilsettes som sogneprest for St. Birgitta Menighet i Fredrikstad fra og med samme dato.

Pastor Josef Amstutz er løst fra sitt verv som konstituert sogneprest for St. Teresia Menighet på Hønefoss fra og med 26. september i år. Han tilsettes som konstituert sogneprest for St. Ansgars Menighet i Kristiansand fra og med samme dato.

Pater Jacob Boekema, S.M. er tilsatt som sogneprest for St. Teresia Menighet på Hønefoss fra og med 26. september i år.

Pater Arno Gerritsma, O.F.M. er løst fra sitt verv som bispedømmets ungdomsprest fra og med 1. september i år. Han oppnevnes fra samme dato som geistlig rådgiver for Legmannsrådet.

(Forts. neste side)

ET NYTT

Et nytt skoleår betyr i dag også et nytt problem for enkelte katolske familier rundt om i landet: Skal deres sønn eller datter følge den norske skoles offisielle religionsundervisning? I tilfelle hvor lenge, gjennom hele folkeskoletiden? I ungdomsskolen? Videre?

Mens man før i tiden vel måtte ha sogneprestens godkjenning hvis man ville la sin barn bli i klassene når det var religionsundervisning, har kanskje pendelen i våre dager svinget vel lett den andre veien. Det foreligger ikke såvidt jeg vet noen høytidelig uttalelse fra Kirkens side om dette, men på spørsmål vil antagelig mange katolske prester, ordenssøstre og ungdomsledere si som så: Bare følg skolens religionstimer. Skolebokmaterialet er ganske bra for tiden, vi skal ikke isolere våre unge. Vi skal ikke skille dem ut. De vil likevel få den helt nødvendige tilleggsundervisning av en prest utenom skoletiden.

Undertegnede tilstår at jeg ikke er særlig kyndig på dette felt. Jeg er engasjert i saken personlig fordi jeg har avkom, som akkurat i år går fra St. Sunnivas beskyttende miljø over i en ungdomsskole. Jeg stiller bare spørsmålsteget ved en utvikling som uten særlig differensiering når det gjelder lærebøker og lærekrefter påskynder en økumenisme som muligens ikke er ekte. La oss på redaksjonen få høre andres mening, for og imot.

Kanskje er dette en ny utfordring til katolske foreldre, en utfordring jeg vet at en del for lengst har tatt alvorlig. I langt større grad enn tidligere blir det de enkelte foreldres plikt og oppgave å ta ansvar og et stand-

PAPILLON
Av Henri Charrière.
57 sider, Cappelen.

I 1939 kom for første gang i norsk oversettelse Aage Krarup Nielsens bok «Helvetet hinsides havet», om den franske straffekolonien i Guyana. I år lanseres så Charrières «Papillon», med samme emne. Ikke bare er den sistnevnte noen hundre sider tykkere av sidetall og prat, man kan også si at den har svellet opp mens den har suget inn en hel del avfall og pop-tanker fra moderne littera-

BLYTUNG SOMMERFUGL

tur og film. Dævelskapen i straffekolonien blir underholdning. Man får en viss forestilling om denne nymotens beretning fra Djeveløya hvis man forestiller seg forfatteren, helten, fangen (som vakkert nok kalles Papillon, sommerfugl) som en uskyldig dømt James Bond. Utrolig tøff og utholdende, aldri i tvil om på hvilken side retten er, ikke så lite sadistisk, med fabelaktige evner til å lede andre og tenke ut saker og ting og med like store evner til å skaffe seg deilige elskerinner under sine mange fluktforsøk, for kortere eller lengere tidsrom. (En gang setter han barn på to søstre — øyensynlig også en bedrift i en ellers hard og umenneskelig verden.)

Undertegnede har ikke på lenge lest en bok med etter hvert større ulyst. Jeg leste den også med vemmelse. Ikke fordi den uroer eller forferder meg eller sjok-

kerer meg. Men fordi man uvilkarlig, tror jeg, vemmes av forfatterens nesten hensynsløse utnyttelse av sitt stoff, av tragedien, av hat, elskov, sosial urettferdighet, samtaler med Gud osv., til han får skrappt sammen en internasjonal bestseller. En bestseller som passer det veldige bokpublikum som har blitt født siden 1939. Man lukker boken på siste side med et befriende stønn — ikke fordi Charrière er fri, men fordi man har nådd det punkt hvor man kan la en overtung sommerfugl falle til jorden.

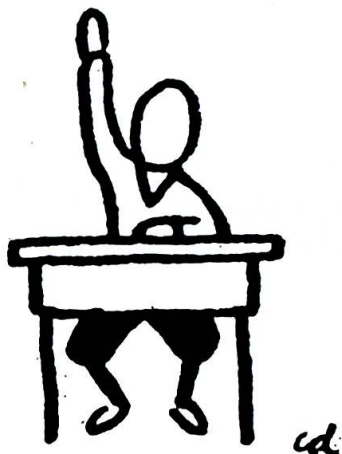
Til syvende og sist tar man også frem Krarup Nielsens opptegnelser fra bokhyllen og klapper dem. Det var kanskje ikke noen stor litteratur, men det var mer nøkternt stoff, mer beskjedent stoff — og antagelig mer sannferdig materiale.

A. R.

SKOLEÅR

punkt. Det betyr i neste omgang at de enkelte foreldre må ta på seg ekstraarbeidet med å forsøke å vurdere både de lærebøker som alt brukes og de lærere som skal stå for undervisningen. Alt tyder på at dette kan gjøres i den beste forståelse med skolene og uten ubehageligheter for barna. Skyv ikke dette ansvar over på prestene som antagelig ikke har muligheter til å foreta den samme vurdering. Dette er foreldrenes oppgave først og fremst. Og kanskje det blir foreldrene som til syvende og sist skal bringe Kirken et mer differensiert standpunkt til dette spørsmål, ikke geistligheten.

A. R.

De skal ikke isoleres, men ....

NR. 16

■ Dette nummer — som er på 20 sider — er sterkt preget av de nordiske biskopers hyrdebrev, et hyrdebrev som på bispekonferansen i Gøteborg i sommer ble sperret for offentliggjørelse til 1. september. Vi gjengir den viktige erklæring i sin helhet.

■ Foruten de to bokanmeldelser på disse sider, anmelder en medarbeider TV-filmen STORE STYGGE FUGLER OG SMA PENE FUGLER (sendt den 23. august) på siste side og Klovn beretter på side 244 om visse oppmuntrende hendelser.

■ Bladet har ellers fått en ny fast medarbeider fra og med dette nummeret: dominikanerpater Per Bjørn Halvorsen.

FRA BISPEDØMMET

(Forts. fra forrige side)

Pastor Rudi Kessels utnevnes til bispedømmets ungdomsprest fra og med 1. september i år.

Pater Per Bjørn Halvorsen, O.P. utnevnes til studentprest i Oslo fra og med 1. september i år.

Pater Ellert Dahl, O.P. løses etter eget ønske fra sine verv som geistlig rådgiver for Legmannsrådet og studentprest i Oslo grunnet lengere utenlandsopphold.

Pater Rory Mulligan, S.M. er utnevnt til ny assistant chaplain for U.S. Forces in Norway etter pastor Lars P. Messel.

Oslo, 27. august 1971.

t John W. Gran
Biskop

LITTERATUR

KVINNENS LILLE RØDE

I innspurten før kommunevalget i høst har en *tvverpolitisk* kvinnegruppe laget en håndbok for kvinnelige velgere, og kalt den «Kvinnens lille røde» som sendes ut i disse dager.

Boken vil stimulere kvinner til å ta medansvar og være aktivt med i det partiet de betrakter som sitt, til å våkne fra sin politiske tornerosesøvn og finne en plass i samfunnsutviklingen, fordi: «Å skaffe oss denne makt og dette ansvar er nødvendig om vi skal lykkes i å lage en ny verden».

Første del av boken gir en rask og polemisk og for mange kvinner urovekkende diagnose på hennes samfunnsengasjement, og på hennes egen situasjon. Den siterer Paulus: «Da jeg var et barn, tenkte jeg som et barn,» og påpeker hvor sjelden den voksne kvinne tar konsekvensen av sin innsikt, og krever medansvar.

Når vi går til valg er det mange som stemmer på det parti som er det «minst ubrukkelige», som har et program vi kan tilslutte oss på de viktigste punktene. Men boken oppfordrer til å melde seg inn i det partiet, og så benytte de fire årene til neste kommunevalg på å påvirke programmet slik at det kommer nærmere det vi synes er rett.

Den gir detaljert opplysning om kumulering ved valg (NKN's veiledning), om gangen i kommunalpolitisk arbeide slik at det ikke lenger føles som noe «de andre» holder på med, men som noe vi kan ha innflytelse på: «Som medlem av et parti vil du kunne bli sendt til fylkesmøter, — og kanskje til og med på partiets landsmøte. Ved slike anledninger har du rett til å stille spørsmål og rett til å fremme forslag til votering. Du må lære deg noe om fremgangsmåter, javel. Men dette er ikke det spor vanskeligere enn oppskrift på fyrstekake. Lykke til!»

Som alle små røde, er boken provoserende og urovekkende, men det er slikt vi trenger for å rystes ut av vår selvtilfredse apati, den som til tider avløses av katastrofefølelse, uten at vi tror vi «kan gjøre noe med det». Kanskje vi *kan* gjøre noe med det?

Bergljot Nygård.

En kloun

Gutten tror simpelthen at jeg ber trykkeriet om «å se i Musumen», en lærebok i regning som han brukte på St. Sunniva.

Jeg humret meg forbi noen holderplasser med disse tankene. I byen satt en ung vakker kvinne på en benk i solskinn og leste. Først la jeg merke til at hun var vakker, selvfølgelig. Men da jeg kom nær og passerte henne, oppdaget jeg samtidig at hun bladde i siste nummer av St. Olav.

Da jeg nådde redaksjonen, hadde jeg ikke mye bly i hodet lenger.

Og så hendte noe: I gangen sto en ung pike fra et av Østens land — sammen med sin mor og en ung mann. Jeg bukket, låste meg inn hos meg selv og forsøkte å leve med det som allerede hadde skjedd av gode ting.

Men så:

Da jeg noen minutter senere kom ut i gangen for å låse opp postkassen, var den unge, mørke kvinnen kledd i hvitt, med slør. Jeg sto et øyeblikk overrumplet, hun smilte, moren smilte, den unge mannen så mandig ut. Så smilte jeg også og ilte videre.

Det synet i den lukkede, litt mørke gangen gjorde dagen fullkommen.

Og som sagt: slike ting hender et par ganger i uken hvis man er oppmerksom.

Folk spør seg hvorfor jeg blir sittende i første etasje i Akersveien. Vel, det er fordi jeg opplever dette blant annet.

Et par ganger i uken i det minste skjer små gleder, oppmuntringer som ramler inn av gluggene, tilfeldige smil, slike ting.

Forleden våknet jeg med bly i hodet. Men heldigvis var det en av de dagene jeg nevnte:

På trikken nedover gikk det først opp for meg hvorfor minstemann alltid ser så besynderlig på meg når jeg skriver SE MS. (se vedlagte manus), når jeg gjør ferdig et nummer av dette blad.

LØSSALG AV ST. OLAV

i Grundt Tanums Bokhandel, Universitetsbokhandlene i Sentrum og på Blindern.

KATOLSK ORIENTERING

Dominikanernes foredragsaftener vil i høst innledes med tre foredrag om troen og det moderne menneske. Deretter følger fortsettelsen av vårsemesterets serie bygget på Den hollandske katekismus for voksne.

TROEN OG MENNESKET AV IDAG

Mandag 13. september kl. 19.30:

KRISTUS, ET HAP FOR VÅR EGEN TID?, ved p. Raulin.

Mandag 20. september kl. 19.30:

MÅ VÅR GUDS-FORESTILLING REVIDERES?, ved p. Fjeld.

Mandag 27. september kl. 19.30:

KRISTENTROEN, TVANG ELLER FRIHET?, ved p. Rieber-Mohn.

EN MODERNE INNFORING I TROEN

De følgende foredrag bygger på Den hollandske katekismus for voksne.

Mandag 4. oktober kl. 19.30:

BØNNEN, ved p. Patfoort.

Mandag 18. oktober kl. 19.30:

Å BLI ET GUDS BARN, ved p. Fjeld.

Mandag 1. november kl. 19.30:

SYNDENS MAKT, ved p. Patfoort.

Mandag 15. november kl. 19.30:

FORLØSNINGEN, ved p. Thorn.

Mandag 29. november kl. 19.30:

NATTVERDEN, ved p. Fjeld.

De som ønsker det, har anledning til å arbeide med emnene i studiegrupper under ledelse av søster Mildri, p. Patfoort og p. Fjeld. Disse deltagerne vil forutsettes å lese katekismen. Påmelding til studiegruppene vil finne sted etter foredraget 4. oktober. Foredrag og studiegruppe-møter alternerer og finner sted mandager kl. 19.30.

Det er fri adgang for alle interesserte til alle Katolsk Orienterings foredrag. De finner sted i foredragssalen i St. Dominikus Kloster, Neuberggt. 15, Oslo 3.

Program for Katolsk Forum vil foreligge senere.

PÅ DE NESTE SIDER:

ABORT

OG

KRISTENT ANSVAR

Erklæring utstedt

av

DE NORDISKE KATOLSKE BISKOPER

Gøteborg, juli 1971

ABORT OG KRISTENT ANSVAR

Innledning

FØRSTE DEL

ABORTPROBLEMETS AKTUALITET

Et problem i vår samtid
Et felles ansvar
To sider: Etikk og lovgivning
Verdier som forplikter oss
Kirken avviser den fremkalte abort
Et skapende vern om livet

ANNEN DEL

ETT PROBLEM — DE MANGES ANSVAR

Frihet under ansvar
Til den vordende mor
Til barnets far
Til sjelesørgeren
Til legene
Til sosialarbeiderne
Til sykepleierne
Til foreldre, slektninger og venner
Oppdragelsens betydning
Abort og prevensjon

TREDJE DEL

LOVGIVNING OG POLITIKK

Loven og menneskeverdet
Prinsipielle vurderinger
Praktiske konklusjoner

Sluttord

INNLEDNING

Trangen til å utfolde sitt liv og å befri det for angst og nedverdighet, er en av de dypeste krefter i ethvert menneskes kamp og streben. I en tid som vår egen, med store omskiftelser og nye fremskritt i menneskets herredømme over både naturen og sin egen tilværelse, blir det særlig skjebnesvangert hva vi tenker og tror om livets mening, verdi og lover.

Det sier seg selv, at vurderingen av menneskelivets verdi i alle dets faser, herunder også dets første fase ved livets begynnelse, berører dypt vår selvforståelse, og bestemmer avgjørende den fremtid vi begir oss inn i. Den mentalitetsforandring som synes å finne sted i vurderingen av *abortus provocatus* (fremkalt abort), og den utvikling som har funnet sted i lovgivningen vedrørende svangerskapsavbrytelse i våre land, får derfor vidtgående konsekvenser.

Det følgende skriver vi ut fra våre forutsetninger som katolske biskoper. Fremfor alt henvender vi oss til alle dem som, nært eller fjernt, deler vår kristne tro. Men vårt håp om forståelse går lenger — til alle mennesker av god vilje som i denne tid føler et ansvar for vår felles utvikling og skjebne.

FØRSTE DEL

ABORTPROBLEMETS AKTUALITET

Et problem i vår samtid.

Vi er klar over hvor vanskelig det er å ta opp abortens problem i et hyrdebrev: Det innebærer jo at vi beveger oss inn i mange menneskers personlige samvittighetsnød, på et livsområde hvor mange faktorer gjør seg gjeldende og følgene er mange og tungtveiende.

Det er en kjensgjerning som ingen kan overse, at tallrike kvinner i de nordiske land og ellers i verden overveier, eller direkte ønsker en løsning på visse av sine livsproblemer gjennom avbrytelsen av et uønsket svangerskap. Det miljø de lever i, oppfordrer dem ofte til å søke denne løsning, og det samfunn de er en del av, åpner i visse tilfeller den lovlige adgang til dette. I den senere tid har opinionsdannende kretser også fortalt dem, at adgangen til fri abort er en forutsetning for deres fulle frihet som mennesker og utfoldelsen av deres rett til å leve lykkelig.

De nordiske land har utarbeidet lovverker på området som, sammen-

FRA DE KATOLSKE BISKOPER I NORDEN

lignet med andre lands, betegner en middelvei: Hverken absolutt avvisning av aborten eller helt fri adgang til den. Loven anerkjenner som legitime enkelte indikasjoner som forøvrig i noen land gjerne gis en meget vid og liberal tolkning. Utenfor disse, ansees abort for illegal. Vi er her nødt til å uttale oss noe generelt, fordi de nordiske land, til tross for enkelte tilløp til samordning, ikke har kunnet finne frem til en felles lovgivning på området, idet visse forskjeller i de nordiske folks holdning til problemet hittil har gjort dette vanskelig.

De lover som for tiden gjelder, og som er et resultat av at tidligere forbud er blitt stadig mer liberalisert, later ikke til å ha innfridd forventningene. Det er en fremherskende oppfatning, at de ikke helt har oppnådd å gi hårdt prøvede kvinner en fullgod løsning på deres problemer. De retningslinjer og avgjørelser som fattes av de legale instanser er også, i visse av våre land, under kritikk, fordi de virker vilkårlige.

Det forklarer at adskillige går inn for en revisjon, og svært ofte for en radikal liberalisering av de eksisterende lover.

De kristne kirker kan ikke la et problem av denne betydning ligge urørt. De kan ikke stille seg likeglade til en praksis og en lovgivning som gjelder liv og død for et stort antall ufødte mennesker. Ganske særlig har den katolske kirke alltid tatt sitt ansvar alvorlig, hver gang dette problem ble reist, og dét fra de første århundrer av dens historie. Kristendommen preker nemlig ingen abstrakt nestekjærlighet. Den søker å trekke konsekvensene av hva den forkynner, en kjærlighet som aktivt søker å beskytte menneskenes liv, og gi dette liv en dimensjon som fører det ut over den altfor nære livssammenheng. Århundreders erfaring sier oss at respekten for menneskelivet stadig er truet, og at denne respekt bare kan holdes levende, dersom hvert enkelt menneske er rede til å ofre sine egeninteresser når en konflikt mellom liv og død melder seg.

Et felles ansvar.

Den moderne samfunnsutvikling er tvetydig. Den fører på enkelt punkter til en bedre forståelse av menneskeverdet. Men på andre felter truer den tvert om den respekt vi skylder

den menneskelige persons integritet og ukrenkelighet. Vi påstår ikke at den eftergivenhet, som vi merker i abortspørsmålet, skulle være den eneste trussel mot ærefrykten for livet i vårt moderne samfunn. Vi registrerer i dagens situasjon også andre trusler, såsom blind nasjonalisme, voldsmentalitet, rasisme, vilje til uhemmet profitt, m. m. Den måte kampanjen for fri adgang til abort ofte blir ført på, tyder ikke desto mindre på en ganske utbredt ringeakt for menneskelivet i dets første fase.

De kristne, og spesielt katolikkenes i våre land, utsettes i dag for en indre splittelse, overfor krav som synes uforenelige. De lever, på den ene side, i et samfunn som tilbyr dem å handle lovlig, og ut fra tungtveiende motiver som den vordende mors sunnhet, det vordende barns muligheter for et meningsfylt liv, med abort som resultat. Samtidig kjenner de den kristne etikks prinsipper som en samvittighetsforpliktelse, og vil nødig fremme de oppløsende tendenser vi nettopp har omtalt. Denne motsetning oppleves ikke bare av kvinner, for hvem et svangerskap kan fortone seg som uønsket, ja tragisk. Også barnets far, legen, sjelesørgeren, sosialarbeideren, sykepleieren og mange andre — rådgivere, foreldre, venner — er innblandet.

Vi har senere i dette brev et særlig ord til dem. Men først vil vi peke på at ansvaret for det unnfagne liv og dets skjebne ligger langt tilbake i samfunnet og går langt ut over morens egen situasjon. Her vil den fremherskende oppfatning av seksuallivets hensikt og verdighet, oppdragelsen til et sant menneskelig forståelse av kjønnslivet, respekten for kvinnen ikke bare som person, men som mor, være vesentlig bestemmende.

Vi vet godt, at mange mennesker, som har vært i denne situasjon, har måttet finne en utgang på den. Men dette medfører ikke nødvendigvis at den indre konflikt opphører. Mange er de som går fortvilet og med skader på sinnet ut av denne situasjon. Det gjør det bare desto mer nødvendig for oss å gi de troende en pastoral veiledning som de har krav på, slik at dette alvorlige problem — som engasjerer de fleste av oss så sterkt — kan bli vurdert såvel under troens som under fornuftens lys.

(Forts. neste side)

Abort - -

(Forts. fra forrige side)

To sider: Etikk og lovgivning.

For å klare begrepene, synes det oss viktig på dette sted i vår utredning å skille mellom to problemer som ganske visst er forbundet med hverandre, men som ikke desto mindre er forskjellige.

For det første: Hvordan bedømmer vi aborten *etisk*? Hvilke menneskelige verdier står på spill og hva forplikter de oss til? Svaret blir avgjørende for hvordan vi vurderer og handler, når vi personlig blir stilt overfor et tilfelle, hvor det dreier seg om liv eller død for et menneskelig foster.

For det annet: Hvordan skal vi forholde oss til *lovgivningen* på dette område, i det demokratiske og pluralistiske samfunn vi tilhører? Vårt samfunn består av mennesker hvis livsoppfatning ikke bare er den kristne, men spenner over et vidt felt av livsforklaringer og verdensanskuelser. Dette siste spørsmål angår således våre forpliktelser som velgere, samfunnsborgere og mennesker med politisk ansvar.

Verdier som forplikter oss.

Som person — det vil si som enkeltmenneske, umistelig i Guds øyne — har hver enkelt av oss, ifølge den kristne tro, mottatt sin bestemmelse. Den er det meningen at vi skal virkeliggjøre, innenfor den tid, det miljø, de livsvilkår vi har fått oss tildelt. Den er noe vi må verne om, når den blir truet. Hvordan gjør vi det? Den hellige Skrift taler om «det nye menneske» i Kristus. Vi er som kristne overbeviste om, at veien frem mot full menneskelighet ikke bare fører gjennom den tekniske, biologiske, sosiale og politiske beherskelse av livets kår og muligheter. En holdning og en lovgivning som bare gjenspeiler disse muligheter, forråder mennesket. Dette utelukker ikke, at vi helhjertet vier oss til jordiske og nære oppgaver, i samfunn med de mennesker hvis liv vi deler. Men det utelukker ganske visst, at vi stanser opp ved disse oppgaver, som om de var alt.

Den kristne tro holder fast ved, at mennesket ikke er herre over liv og død. Det har ikke rett til å frelse den enes liv ved å utrydde den annens.

Troen vet, at Gud ofte vender selv stor lidelse til velsignelse. Den vet også, at endog det svake, og i manges øyne «mislykkede» liv har sin positive betydning innenfor menneskenes fellesskap, dersom dets lov er kjærlighetens. Dermed vet kristenmennesket, at det ikke alltid, eller bare, skal gjøre det som landets lover tillater, men hva som i seg selv er menneskelig og riktig.

Vi er overbeviste om, at det kristne menneskebilde svarer til de dypeste krav i oss mennesker, og ikke lar seg undertrykke, uten alvorlige skader for såvel enkeltmennesket som samfunnet. Vi bærer alle ansvar for hverandres liv. Dette har flere sider. Det kan bli nødvendig å frigjøre seg fra en avhengighet, når denne ikke lenger er skapende og utfoldende, men tvert om truer vår rette bestemmelse i livet. Å handle under ansvar betyr nettopp ofte å tåle, forsake, gå imot — hvilket alt sammen kan koste adskillig.

Dette er en almengyldig livslov. Men den synes å ha en særlig gyldighet og sannhet for det nære forhold mellom mor og barn. En kvinnes livsoppgave får et eget preg fra det øyeblikk av, da hun er blitt betrodd et nytt menneskeliv, som er en del av henne selv, og dog ikke hennes eget. Dette viser seg tydelig i de innfølede egenskaper moren utvikler når hun ønsker og bærer frem sitt barn. Men det blir også negativt klart i den opprivende sinnskonflikt hun gjennomlever, når hun ikke synes hun kan leve opp til denne oppgave.

Kirken avviser den fremkalte abort.

I sin omsorg for menneskelivet har den kristne kirke alltid, fra de første kristne tider av, tatt bestemt avstand fra svangerskapsavbrytelsen og uten forbehold forsvart det menneskelige fosters rett til liv og utvikling. Drøftelser omkring det tidspunkt da fosteret må tilkjennes det hele og fulle menneskelige personverd, har forekommet i teologenes og andre forskeres arbeide med spørsmålet, men har aldri rørt ved sakens kjerne: Fosterets livsrett.

Endringene i mentalitet og lovgivning i vår egen tid har ikke røkket den katolske kirke i dens syn. De seneste kirkelige læredokumenter om disse spørsmål bærer preg av en enda sterkere fasthet enn de eldre uttalelser. Såvel den almindelige innsikt som den biologiske forskning i vår tid er

nemlig tilbøyelig til å fastsette unnfangelsesøyeblikket som den eneste og ubestridelige nybegynnelse i fosterets liv. Fosteret får sin næring av morens kropp, men er ikke en del av hennes organisme. Det er hevet over all tvil at det er et eget menneskeliv som utvikler seg. Andre grunner behøver man ikke å lete etter, for å forklare det standpunkt som Det II. Vatikan-konsil tok, da det markerte sin respekt for menneskeverdet ved å ta avstand fra «alt som går selve livet imot, som enhver form for mord: folkemord, abort, euthanasi, og til og med det overlagte selvmord» (Den pastorale konstitusjon om Kirken i verden av i dag, nr. 27). I avsnittet om kjærligheten i ekteskapet og respekten for menneskelivet (samme dokument, nr. 51) heter det videre: «Gud, som er livets Herre, har selv betrodd menneskene det oppdrag å verne om livet, og gjøre det på en menneskeverdig måte. Livet skal vernes om, fra unnfangelsen av, med største omhu. Både abort og barne-drap er avskyelige ugjerninger».

Kirkens holdning er altså å respektere det liv som fra første stund er i egentlig forstand menneskelig.

Et skapende vern om livet.

Denne kirkens holdning har sin styrke såvel i tankens følgeriktighet som i den respekt den sikrer alt menneskeliv i sin vorden. Men som biskoper i de nordiske land anser vi det som vår plikt å peke på en rekke momenter som vedrører menneskelige situasjoner vi føler pastoralt ansvar for. Disse momenter fremheves forøvrig stadig av de mange, som med forståelse og sympati følger den katolske kirkes forsvar av fosterets livsrett, uten derfor å vite seg bundet av dens lære.

a) Den samme kristne samvittighet som forplikter den troende til å respektere fosteret som selvstendig liv, med krav på omsorg i seg selv, forplikter ham samtidig til, personlig eller gjennom institusjoner han gir sin støtte, å komme den vordende mor effektivt til hjelp, så hun kan fullføre sitt svangerskap uten alvorlig skade for seg selv og sin familie. Den ene forpliktelse medfører den andre. Den kristne forkynnelse kan ikke fremheve den første, uten å understreke den andre. Den som ikke er beredt til å bringe de nødvendige ofre for å hjelpe sin neste i en vanskelig situasjon, står dårlig til, som

forsvarer av et strengt og krevende moralbud.

b) Videre kan spørsmålet heller ikke isoleres fra seksualitetens og den seksuelle oppdragelses sammenheng. Vi vet hvilken stor plass disse problemer inntar i våre samtidiges bevissthet, og hvilken utfordring de innebærer til de kristne kirker. Samfunnets moral og seder har ofte, og særlig i avgrensede tidsaldre og miljøer, snarere hemmet enn fremmet en harmonisk utvikling av seksuallivet. Kirkens stemme ville i dag blitt hørt med større respekt og oppmerksomhet, dersom de kristne oppdragere her hadde vært mere klarsynte. Det er dessverre alltid lettere å sette opp regler og forbud enn å oppdra til frihet og ansvar. Våre samtidige undervurderer allikevel ofte den positive innsats de kristne kirker har gjort gjennom tidene som oppdragere på dette område. De har lett for bare å feste seg ved utslag av trangsyn og feilvurdering, og glemmer gjerne det byggende og menneskelige. Det innebærer at for å gjøre såvel fornuftens som troens stemme gjeldende i spørsmålet om abort, må de kristne fremme en best mulig menneskeforståelse på kjønslivets og den seksuelle oppdragelsens område.

c) Vi kan vanskelig overse den anklage som mange i dag reiser mot oss: At vi urokkelig forsvarer det liv som ennå ikke er nådd frem til modenhet og plass i det menneskelige samfunn, mens enkelte kristne, såvel i kirkens ledelse som i dens legfolk, også i vår tid reagerer merkelig svakt og usikkert overfor andre trusler mot livets hellighet, så som for eksempel krigens redsler eller dødsstraffens nedverdiggelse. De kristne kirkers historie bærer preg, både av en kompromissholdning overfor vold, og av en modig bekjempelse av dens ulykker. Det er ikke vår sak å adskille hveten og ugresset, for enhver epoke har sitt synderegister. Vi vet bare at kirken vil bli desto mer troverdig i sitt forsvar av menneskelivet, jo mer konsekvent den her er i sin holdning.

d) Vi vil heller ikke fortie det verdifulle fremskritt som er skjedd, i og med den større omsorg for kvinnen som menneskelig person, med kvinnens stadig økende herredømme over egen skjebne som følge. Disse faktorer er positive, og likeledes den voksende forståelse for, at respekten for livet også betyr respekt for sunnheten i videre mening, for helsen, for ethvert menneskes utfoldelse, selvstendighet og lykke.

ANNEN DEL

ETT PROBLEM — DE MANGES ANSVAR

Frihet under ansvar.

Hva kan kirken gi sine troende i denne samfunnsmessige og kulturelle sammenheng omkring abortspørsmålet? En hjelp til å vurdere og handle rett, i pakt med den guddommelige lov, som er våre livs rette og egentlige norm.

Ingen vil bestride at et menneskes siste avgjørelse, i en vanskelig og innviklet situasjon, helt og holdent må være dets personlige valg, under samvittighetens ledelse og efter moden overveielse. Denne umistelige rettighet inngår i vårt vesen som frie mennesker. Den frihet vi har, innebærer ganske visst muligheten for både godt og ondt — vi kan treffe avgjørelser som er i overensstemmelse med, eller stride mot sann menneskelighet. Men bare i anerkjennelsen av andres rett til sitt liv og bestemmelse, finner vi vår egen.

Som kristne vet vi dessuten at vi har fått den frihet vi har, for å velge det som bekrefter Guds mening med vårt liv, for slik er kristenmenneskets frihet. Den kristne må derfor oppsøke troens kilder, for der å hente lys og kraft til å makte livets problemer og prøvelser, og så — veiledet av den kristne kloskap — treffe de personlige og ansvarlige avgjørelser som kreves av oss.

Uten å foregi å diktere noen, hva han eller hun skal gjøre i sitt livs konkrete situasjon og omstendigheter, vil vi gjennom dette hyrdebrev søke å hjelpe den enkelte til å finne frem til de prinsipper som viser seg holdbare i diverse konkrete situasjoner. Derfor vender vi oss til de forskjellige grupper, som på en eller annen måte vil bli innblandet i en situasjon, som kan føre til en villet og fremkalt abort.

Til den vordende mor.

En mulig abort angår alltid i første rekke kvinnene, de vordende mødre. Det er derfor først disse kvinner vi vender oss til.

De befinner seg i en gitt vanskelig situasjon, hvor de blir nødt til å vurdere den ubetingede beskyttelse av menneskelivet som vi, tidligere i dette brev, har gjort oss til talsmenn for, på Kirkens grunn. Vi oppfordrer dem til å handle, ikke som mennesker som er kuert av en lov, men som velger en holdning preget av kjærlighet. For

det er bare ved fritt og selvstendig å bringe de nødvendige ofre, at en kristen kvinne kan avlegge sitt egentlige vitnesbyrd.

De kan selv være i tvil om hvorvidt dette vitnesbyrd har noen som helst hensikt, for de vet jo at deres personlige avgjørelse, hvor taper den så er, ikke uten videre vil endre den fremherskende offentlige opinionsutvikling. Men er ikke det samme tilfellet med enhver form for motstand som et enkelt-menneske kan prestere?

Hvilke motiver har en kvinne som overveier å ty til en abort? Det kan være barnets fremtid som bekymrer henne. Kanskje foreligger det en reell fare for fysisk eller psykisk handikap for barnet, kanskje finnes det stor sannsynlighet for, at barnet ikke vil finne det miljø det trenger, for å utfolde seg og være lykkelig. Slike spørsmål kan og bør en kvinne stille seg: De moderne undersøkelsesmetoder, såvel fysiologiske som psykologiske, tillater en sikrere forutviten, som det ville være galt og uansvarlig å lukke øynene for. Og det er et tungt ansvar å bli mor. Men hvilke faktorer kan bli mer avgjørende for et barns utvikling og trivsel, enn morens over-

(Forts. neste side)

Abort - -

(Forts. fra forrige side)

bevisning om, at ethvert menneskelig vesen har sitt verd, ikke fra samfunnet, men fra Gud? Eller hennes kjærlighet til et mulig sykt barn? For oss kristne har ethvert menneskeliv en mening. Vi regner med muligheten for, at Gud vil vise oss meningen og verdien ved enkelte begivenheter, som i første omgang forvirrer oss. Det er kanskje en kamp som må utkjempes hver eneste dag. Men den er langt fra meningsløs eller uten menneskelig verdi.

En kvinne kan videre overveie en abort av mer personlige grunner. Som oftest vil det være ut fra de vanskeligheter som vil oppstå dersom hun føder sitt barn, en situasjon som mange ganger kommer på toppen av en allerede altfor stor livsbyrde (utslitt mor, bolignød, alkoholproblemer i hjemmet, o. l.). Vi vil ikke på noen måte undervurdere den store belastning en kvinne kan bli pålagt, ved å skulle sette et barn i verden. Det er hverken vår oppgave eller vår hensikt å forespeile mødrene mirakelløsninger som ikke finnes. Og selv med hensyn til den sosiale hjelp som vi i våre velstående land burde kunne fremskaffe, må vi innrømme at samfunnet og de private tiltak ofte kommer til kort, de dekker simpelthen ikke behovene.

Vi oppfordrer de kvinner som blir stillet overfor de omtalte alvorlige situasjoner, til samvittighetsfullt å ta mål av hva som står på spill, overveie nøye hva Kirken her vil si dem; den fulle åndelige dimensjon og den appell til både offervilje og tillit, som dens lære innebærer. Et menneskeliv, som utvilsomt *ikke* er identisk med morens eget liv, er under utvikling. Dette liv er betrodd morens omsorg og kjærlighet. Også her må vi som mennesker se ut over de nære regler som vi ofte gir oss selv, og se hen til noe som nettopp er større enn vårt eget jeg — noe som Gud har vist oss som vår sanne bestemmelse. Fra et kristent synspunkt kan nemlig vår livsoppgave innebære, at vi uselvvisk og selvfor-glemmende, med Kristi liv som forbilde, gir oss hen, med andre menneskers liv og frelse for øye. Det som ble synlig i hans liv, forplikter oss, og gjelder i siste instans også for vårt

eget: Å sette sitt liv inn for den en har kjær, og dermed innfri den dybeste mening med det liv en har fått. Her ligger den kristne livsvisdom for menneskene, og dermed — tror vi — også den høyeste livslov.

Der finnes, som allerede nevnt, ingen patenløsning. Men alle de muligheter som kan redde et spirende liv, bør komme i betraktning. Bortadopsjonen til en familie, som selv ønsker å ta et barn til seg, vurderes meget ulikt av de forskjellige erfarne sosialarbeidere. Den kan sikkert ikke løse alle problemer, men den er i høy grad verd en nærmere undersøkelse.

Bortsett fra ekstreme tilfelle, hvor en kvinne må regnes som uegnet til selv å treffe en ansvarlig avgjørelse, er det nettopp kvinnen som personlig vil måtte ta beslutningen. Og det er viktig at hun selv påtar seg dette ansvar, bl. a. fordi hun vil bli bedre istand til å se i øynene de vanskeligheter som melder seg, som en konsekvens av hennes valg, dersom hun har fulgt sin samvittighet av egen fri vilje, og etter å ha tatt alle omstendigheter ved sin personlige situasjon i betraktning.

Til barnets far.

Barnets far har lignende rettigheter og forpliktelser overfor det unnfagne foster som morens. Selv om moren i månedene mellom unnfangelse og fødsel er nærere knyttet til barnets skjebne, tilhører allikevel dets liv også ham. Dets anlegg og arvelige egenskaper stammer fra ham, såvel som fra henne, og barnet er en frukt av farens livsvilje såvel som morens. Fra det øyeblikk av, hvor et barn er unnfanget, står også faren i en større sammenheng enn sin egen, personlige. Hans ansvar er tilsvarende.

Dette ansvar gjelder også hans forhold til den situasjon moren befinner seg i, og et mulig ønske om abort. Situasjonen er selvsagt en annen, eftersom de to er gift eller ikke. Men farens ansvar er like stort i begge tilfelle, et ansvar som han må og skal gi et konkret innhold, i respekt for og kjærlighet til den vordende mor. Det er både hans rett og hans plikt å tale livets sak. Men han er også den siste til å kunne nøye seg med å fremheve moralske krav, uten hensyn til alle de følger en fødsel innebærer for barnets mor. Han må derfor tilby sin hjelp, med respekt for hennes personlige frihet, og verne om denne frihet uten å overgi henne til sin egen skjebne.

Til sjelesørgeren.

Presten, eller mulige andre åndelige rådgivere, kan være blant de første som blir innviet i situasjonen. Vi legger stor vekt på at presten danner seg et riktig bilde av den rolle han er ment å spille som rådgiver, og at de mennesker som søker ham, møter den holdning som de bør kunne vente av ham.

Prestens viktigste oppgave er å gi dem som ber ham om råd de beste muligheter for å treffe et valg som er både menneskeverdig og ansvarlig.

Presten har med dette en meget viktig rolle i livets tjeneste. Fullt oppmerksom på den samfunnsmessige og kulturelle sammenheng som vi tidligere har skissert, må han stille sine teologiske kunnskaper og sin medmenneskelighet til rådighet, især for den kvinne som rådspør ham i håp om å få større klarhet, og kanskje underbygge en holdning som hun frykter hun ikke kan klare overfor seg selv eller sitt miljø alene. En prest kan som oftest rette lyset mot enkelte sider ved saken som kan være blitt oversett. Han kan hjelpe kvinnen til å skjelve mellom vesentlige og mindre vesentlige momenter, oppmuntre henne til å prøve løsninger som hun selv ikke hadde tenkt på. Han kan hjelpe henne til å utdype sin tro og bekrefte sin vilje til å leve som kristen. Han kan også hjelpe den vordende mor til å bli seg bevisst et mulig ytre press som hun er utsatt for, og dermed bidra til å verne om hennes frihet, og henvise henne til en kvalifisert sosialrådgiver.

Nettopp fordi presten blant annet har den oppgave å fremme hennes frihet overfor ethvert utilbørlig press, må han vokte seg vel for selv å øve et slikt press på henne. Det ville han gjøre, dersom han unyansert påberopte seg Kirkens autoritet, abstrakte moralprinsipper, eller simpelthen benyttet seg av sin egen overtalelsesevne. Den katolske kirkes lære er utvetydig nok når det gjelder abortspørsmålet. Derfor bør presten legge særlig vekt på ikke å overforenkle en situasjon, som i virkeligheten har mange og alvorlige sider.

Uansett hva som inntreffer, etter at presten har hatt rådgivende kontakt med en kvinne i den omtalte situasjon, skal han fortsatt være henne behjelpelig. En kvinne som føder sitt barn, vil daglig møte store vanskeligheter. Hun trenger all mulig hjelp til å leve med konsekvensene av den avgjørelse hun har truffet.

(Forts. neste side)

FRA DE KATOLSKKE BISKOPER I NORDEN

Det samme gjelder den kvinne som har tatt sin beslutning og valgt abortens utvei. Hun er også henvist til å leve med konsekvensene av sitt valg, og presten må heller ikke her avstå fra å hjelpe og forstå. For det er ved å bære hverandres byrder, at vi oppfyller Kristi lov. (Gal. 6, 2.)

Til legene.

Mer umiddelbart enn presten, er *legen* implisert i abortspørsmålet. Han kan bli konsultert, anmodet om å utføre inngrepet. Han kan også, slik som lovgivningen er mange steder, komme i den situasjon at han blir bedt om å fremme saken til avgjørelse for den kompetente instans, eller til og med personlig måtte avgjøre med sin stemme, hvorvidt et abortinngrep er legalt begrunnet eller ikke. Den kristne lege møter her mange vanskelige problemer.

Enhver katolsk lege vet, at han, dersom han skal være tro mot den katolske kirkes lære, ikke kan utføre en tilsiktet abort, og at han heller ikke kan tilråde abort. Han vet også at han kan foreta visse operasjoner, som har en annen terapeutisk hensikt enn å fjerne fosteret, men som vil resultere i at svangerskapet avbrytes. («*Humanae Vitae*» nr. 15.)

Flere lands lovgivninger anerkjenner uttrykkelig den rett legene har til å nekte å utføre abort, når de avslår av samvittighetsgrunner. En erklæring vedtatt den 22. august 1970 på Verdens Legeforbunds kongress i Oslo («Oslo-erklæringen»), gir (pkt. 6.) en lege rett til å avstå fra å tilråde eller utføre abort, dersom hans samvittighet forbyr det. I pakt med denne holdning fastholder vi, at ingen, ikke engang den lovgivende myndighet i noe land, har rett til å tvinge en lege til å handle mot sin overbevisning i denne alvorlige sak. Vi har vanskelig for å innse, at en katolsk lege med en konsekvent innstilling dermed kan bli medlem av en kommisjon, hvis oppgave det er å gi adgang til et konkret abortinngrep, hvis lovens forutsetninger er tilstede. Enten vil han nemlig dermed være medvirkende til en rekke aborter. Eller han vil misbruke den tillit samfunnet viser ham, ved å omgå landets lover. Derimot mener vi å kunne godkjenne etisk, at en katolsk lege sender videre en søknad, innenfor rammen av landets lover, til behandling hos den kompetente instans.

Den kristne lege må, like lite som presten, øve utilbørlig press på dem som konsulterer ham. Han kan selv-

følgelig åpent begrunne sitt standpunkt, forklare hvorfor han ikke vil kunne utføre inngrepet, dersom en abort skulle innvilges. Og det er ikke i strid med katolsk legeetikke å fremlegge oppriktig og lojalt de muligheter som landets lover innebærer. Hvis han, i overensstemmelse med den tidligere omtalte «Oslo-erklæringen», sørger for at saken blir overtatt av en annen kvalifisert lege, vil han måtte velge en kollega som han vet samvittighetsfullt holder seg til den gjeldende lov.

Det påhviler legene, som enhver annen kristen, og kanskje dem mer enn andre, å arbeide med de problemer abortpraksisen reiser, for å danne seg en begrunnet mening, ut fra alle de kunnskapskilder som er tilgjengelige. Vi vet at moralteologiens landevinninger i stor utstrekning skyldes innsikt og erfaringer fra dem som arbeider i den konkrete virkelighet. Vi ønsker at legene stadig mer vil kunne bidra til å formulere den kristne moral i forbindelse med livs- og dødsproblemene. Teologene trenger deres faglige bistand.

Men legene vet også at deres autoritet er betydelig, og at deres holdning når det gjelder ærefrykt for livet, spiller en viktig rolle for hva andre mennesker anser som riktig. En kristen lege vil følgelig allerede ved sin holdning kunne bidra til å fremme en kristen løsning av abortspørsmålet. Motsatt vil han, gjennom en ufølsom holdning kunne bringe den i miskreditt som vilkårlig, umenneskelig og uantagelig. Jo mer en lege er motstander av abort som løsning på livets problemer, desto mer forpliktet er også han til å foreslå farbare veier, eller være med på å bane slike, der hvor de ikke eksisterer.

Til sosialarbeiderne.

Mange av de synspunkter vi nettopp har anvendt gjelder også for sosialarbeiderne, som også, mer enn det kanskje har vært tilfellet tidligere, burde kunne bidra til utformingen av den kristne etikke. Bedre enn de fleste andre, ser de klart hvilke konkrete vanskeligheter det er, som fører enkelte kvinner til å anse en abort som den eneste utvei i deres nød. De er også vel egnet til å fremme hos myndighetene tiltak, som åpner adgang

til bedre og mer menneskelige løsninger enn abort.

De deler ikke legens saklige ansvar, idet de ikke selv utfører inngrepet. Men dermed er de også mindre beskyttet av loven og sedvanen enn legene er. De kan ikke, uten å gi avkall på sitt yrke, la være å gi råd til sine klienter i en av de hyppigste og mest dramatiske livssituasjoner i den sosiale sektor. De må stå til disposisjon for enhver som søker deres bistand.

Deres ansvar i forhold til de eksisterende lover er særlig stort, for det er en av deres viktigste oppgaver å gjøre klienten kjent med alle de muligheter som samfunnet åpner for å bedre hennes kår. De er dessuten som oftest medlemmer av et sosialt arbeidsfellesskap som de skal samarbeide med, i full lojalitet. De har fått i oppdrag å legge særlig vekt på de konkrete livsvilkår, fysiske, psykiske og økonomiske.

Det vil ikke si at de behøver å anse seg selv som blinde redskaper for et samfunn, hvis livssyn og standpunkter de ikke behøver å ta stilling til. De skal, også ut fra sin yrkesetikke, selv bedømme hver situasjon samvittighetsfullt og i full uavhengighet. Lovens hensikt, selv når den er ytterst liberal, er jo ikke i våre land å forlange abort av noen kvinne, men å gi henne adgang til abort, under bestemte, angitte forhold. En behøver derfor ikke å anbefale abort, for å holde seg innenfor lovens ramme. Det er den vordende mors ansvar å avgjøre, om hun vil benytte seg av de muligheter loven åpner for henne. Sosialarbeiderens oppgave er dermed å gjøre det mulig for kvinnen å treffe en slik avgjørelse, på samme tid som han hjelper henne til å ta det tilbørlige hensyn til det liv hun bærer i seg.

I samsvar med det vi tidligere har sagt om presten, legger vi vekt på den fortsatte hjelp, den støttekontakt, en sosialarbeider må yte klienten, enten denne har valgt den ene eller den andre løsning. I begge tilfeller har valget konsekvenser, som en kvinne trenger hjelp til å bære. Både rettferdigheten og kjærligheten krever at omsorgen varer ved, så lenge det er behov for den.

(Forts. neste side)

Abort - -

(Forts. fra forrige side)

Til sykepleierne.

Sykepleierne spiller ikke den samme rådgivende rolle som leger eller sosialarbeidere. Det er innlysende at de skal pleie en hvilken som helst pasient som trenger hjelp, uten hensyn til hvorfor pasienten trenger denne pleie. Men problemet oppstår der, hvor det dreier seg om å være aktivt medvirkende til selve abort-inngrepet.

Enkelte stillinger ved visse gynekologiske operasjonsstuer medvirker uunngåelig medvirken til abortinngrep. Sykepleiere som ikke vil medvirke til abort, må unngå å søke slike stillinger.

I andre stillinger kan det være grunn til, ved ansettelsen, å gjøre arbeidsgiveren klar over at sykepleieren av samvittighetsgrunner ikke kan medvirke, i tilfelle den operasjon som utføres er en abort, selv om denne er innvilget ifølge lovens forskrifter.

Naturligvis vil ingen sykepleier gripe inn under en påbegynt operasjon, men da fullt ut stå til legens rådighet. Hvis en skulle mene at legen har gjort seg skyldig i noe ukorrekt, vil det være anledning til å ta saken opp senere med legen, for — utenfor den akutte situasjon hvor det gjelder et menneskes liv og velferd — å drøfte saken rettfærdig.

Til foreldre, slektninger og venner.

Mens hun overveier en eventuell abort, vil en kvinne ofte betro seg til slektninger eller venner, ikke minst til foreldre. Disse, også foreldrene, bør overveie det som her er tidligere anført, nemlig at avgjørelsen om å søke eller ikke søke abort må bli kvinnens egen, bortsett da fra ekstrene tilfeller, hvor den vordende mors frie og sunne dømmekraft ikke foreligger. Men hensynet til kvinnens særegne situasjon, bør ikke føre til passivitet eller likegyldighet hos dem som blir rådspurt. En kvinne betrør seg ikke til andre om problemer av en så intim og alvorlig natur, dersom hun ikke håper på hjelp og ber om dypere innsikt. En overbevist kristen

kan her utøve en meget positiv innflytelse, ved å minne om sider ved den avgjørelse som skal tas, som andre rådgivere kan ha en tilbøyelighet til å overse eller bagatellisere, ikke minst fosterets rett til livet. Det beste råd som ofte kan gis, er å søke faglig hjelp hos den rette lege, sosialarbeider eller prest. Ethvert råd i en slik situasjon vil stille store krav til takt og forståelse, det ligger allerede i de følger som ethvert valg uunngåelig vil føre med seg.

Oppdragelsens betydning.

Selv om oppdragerens innflytelse gjør seg gjeldende lenge før et menneske står overfor en situasjon som gjør en eventuell abort aktuell, vil enhver oppdrager, enhver lærer, enhver far eller mor, ha bidradd til den avgjørelse som da blir truffet. Den seksuelle oppdragelse som den enkelte, i og utenfor skolen, har fått, bidrar til den oppfatning de får av kjærligheten og livets forplantning. Vanskelighetene er store, fordi den seksualopplysning som gis eller støttes av det offentlige, stadig mer adskiller seg fra fundamentale kristne verdier. På vår side har vi en lang vei å gå, før vi kan gi en seksuell oppdragelse som samtidig tilfredsstiller kristendommens og den moderne pedagogikkens krav. Vi oppfordrer de kristne oppdragere til å arbeide grundig og fordomsfritt med disse problemer. Den seksuelle oppdragelse barna får, bør ikke begrense seg til meddelelsen om fysiologiske og tekniske kunnskaper. Den bør engasjere barnas personlighet og bevisstgjøre deres menneskeverd; konfrontere dem med livets fundamentale verdier, blant annet ærefrykten for livet. Det er det hele menneske det dreier seg om i en slik oppdragelse: På det punkt møtes den kristne tro og den moderne pedagogikk, som betrakter ansvaret overfor medmennesket som en av seksuallivets vesentlige komponenter.

Mange kristne foreldre blir overvældet av de problemer som melder seg på dette område, og som ingen har noen standardløsning på. De skal ikke miste motet. I den grad vår kirke lever opp til det program som den på Det II. Vatikankonsil har vedtatt, om sitt forhold til verden av i dag, vil det vise seg en vei, hvor vi kan gå frem som samtidsbevisste kristne, trofaste mot det vi tror, men også mot det samfunn vi lever i. Alle kan bidra til at så blir tilfellet.

Abort og prevensjon.

Ofta, i en eller annen sammenheng, vil spørsmålet om prevensjon dukke opp i forbindelse med abort. Det gjelder samtaler mellom lærer og elever, det gjelder de spørsmål som blir stilt en lege eller en sosialarbeider, ofte også en prest. Katolikker, som avviser aborten som løsning, må være forberedt på å bli spurt om hvordan de stiller seg til prevensjonsspørsmålet. Vi har ikke til hensikt å ta opp igjen et problemkompleks som vi allerede i oktober 1968 har behandlet i et hyrdebrev. (Om «*Humanae Vitae*»). Vi vil allikevel her kort si noen ord om forholdet mellom abort og prevensjon.

Prevensjon er, sosialt sett, et middel som muligvis kan vise seg å være effektivt for å redusere antallet av aborter. Når en effektiv prevensjon praktiseres, blir det færre uønskede svangerskap, og dermed også antagelig et mindre antall aborter.

Men av mangfoldige grunner, må en regne med en reell usikkerhet, uansett hvilken form for prevensjon en benytter seg av. Mange bruker prevensjon inkonsekvent og tilfeldig. Noen kvinner blir skuffet, når de blir gravide, og tyr da til abort. De kan, eller vil ikke akseptere, at prevensjonen har sviktet. På denne indirekte måte kan også prevensjonen føre til abortinngrep som ellers ikke ville ha vært aktuelle. Dessuten må en forutse at helt fri adgang til abort kan gjøre effektiv prevensjon mindre påkrevet, med flere abortinngrep som resultat.

Etisk sett må en si, at abort og prevensjon er radikalt forskjellige, fordi aborten dreper et påbegynt liv, det gjør ikke de vanligste former for prevensjon. Men deres praksis innvirker på hverandre, og ingen må tro, at det er tilstrekkelig i et samfunn å innføre masseprevensjon, for å utrydde abortbehovet.

TREDJE DEL

LOVGIVNING OG POLITIKK

Loven og menneskeverdet.

Efter å ha uttalt oss om aborten som moralsk problem, og vendt oss til dem som kan bli stilt overfor spørsmålet om fremkalt abort, vil vi nå ta for oss *abortlovgivningen*, særlig med tanke på, at en liberaliseringsprosess er i gang i våre land. Det inngår nemlig i Kirkens ansvar å foreta en etisk vurdering også av de

problemer som omfattes av statenes lovgivning, «når menneskets fundamentale rettigheter eller sjelens frelse krever det» («Kirken i verden av i dag», 76).

Prinsipielle vurderinger.

I vurderinger av våre lands abortlovgivning tar vi i betraktning følgende grunnleggende prinsipper:

a) «Det politiske samfunn eksisterer for det felles godes skyld, finner her sin fulle berettigelse og mening, og utleder herav sine fundamentale og særegne rettsprinsipper. Og det almene vel omfatter summen av alle de forhold i samfunnslivet som kan gjøre det lettere for individer, familier og grupper å realisere seg helt ut» («Kirken i verden av i dag», 74).

b) Det felles gode, almenvellet, innebærer at enkeltmenneskets rettigheter og forpliktelser blir respektert («Om religionsfriheten», 6). Menneskets grunnleggende rettigheter ligger i mennesket selv, og kan derfor ikke utledes som resultat av folkeavstemninger eller politisk flertall.

c) Det moderne samfunn kan godtas som pluralistisk i den forstand, at det ganske visst består av mange grupper og personer som kan ha ulike oppfatninger av de politiske avgjørelser, innenfor rammen av de grunnleggende menneskelige rettigheter (cf. «Kirken i verden av i dag», 74). I et slikt pluralistisk samfunn må ikke en eller annen politisk eller religiøs gruppes sær-oppfatninger tvinges igjennom som alment bindende lov, på bekostning av andre gruppers overbevisning. Derfor er det av avgjørende betydning, at de enkelte politiske og religiøse grupper respekterer hverandre, og holder fast ved at også mindretall kan ha berettigede krav. Det skal her minnes om, at vi som kristne ikke har lov til å overse eller nedvurdere det dype alvor, den ekte medfølelse for menneskers nød, den ansvarlige samvittighetsransakelse som dikterer mange av de lovgivere, leger, sosialrådgivere og andre som ikke deler våre overbevisninger i denne vanskelige sak.

d) Det er ikke Statens oppgave å påtvinge sine borgere ett eller annet etisk system i dets enkeltheter, heller ikke å belegge alle forkastelige handlinger med straff. Dette betyr imidlertid ikke, at lovgivningen er etikken uvedkommende. Ethvert sosialt spørsmål har nemlig også en etisk side. Derfor må lovgiveren regne med, at Statens lover alltid vil ha en opp-

FRA DE KATOLSKE BISKOPER I NORDEN

dragende virkning på befolkningens etiske dømmekraft.

e) Det er Statens klare plikt å beskytte menneskelivet. Staten har et særlig ansvar for det liv som på en eller annen måte er truet, eller ute av stand til å ta vare på seg selv, som de gamles og de invalides liv, de mentalt tilbakestående, de sykes og de evnesvakes liv, det ufødte menneskes liv. Det tilkommer heller ikke Staten å fastslå verdien av de ulike former for menneskelig tilværelse, for eksempel ved at loven tillegger de friske en større rett til livet enn de syke, de begavede en større rett enn de ubegavede, de unge en større rett enn de gamle, osv. Bare når Staten beskytter det svakere individs rett til en uavkortet menneskelig tilværelse, kan den hevde å være et samfunn som helt og holdent respekterer menneskerettighetene.

f) Loven har vanligvis gjort bruk av straffen som det mest virksomme middel i dette forsvar av menneskelivet. Men straff er ikke den eneste og knapt den beste vei til sikring av, og omsorg for menneskets liv. En positiv lovgivning på det sosiale, kulturelle og pedagogiske område kan og bør, i økende grad, beskytte det ufødte menneskeliv.

Praktiske konklusjoner.

I lyset fra de nevnte prinsipper, må vi trekke de følgende slutninger når det gjelder abortlovgivningen:

a) Eftersom det ligger utenfor lovens kompetanse å erklære spesielle tilfeller av abort for etisk tillatelige, kan ingen i våre samfunn anse fremkalt abort som etisk forsvarlig, alene fordi loven ikke belegger handlingen med straff.

b) Lovgiveren må kjenne sitt ansvar, slik at loven ikke — ved sin alment liberaliserende virkning — fremmer den tendens som allerede kan konstateres i folks etiske tankegang, nemlig en økende likegyldighet i holdningen til det ufødte menneskes rett til livet.

c) Lovgiveren og borgerne i våre samfunn er felles om ansvaret for at menneskerettighetene blir bevart, innen sosial-lovgivningen, seksualundervisningen, og på en rekke andre områder — det ufødte barns situasjon medregnet.

d) Vi tar bestemt avstand fra en-

hver lov som ville innebære, at noe menneske (særlig en lege eller sykepleier) skulle være *forpliktet* til å foreta eller assistere ved en fremkalt abort. En slik lov ville være i klar strid med et menneskes frihet og samvittighet.

e) Vi stiller oss likeledes avvisende til enhver form for diskriminering mot dem som forkaster *abortus provocatus*, uansett om diskrimineringen rammer dem i utøvelsen av deres yrke eller på annen måte.

f) Det er et minstekrav, at enhver kvinne som ønsker å bære frem sitt barn, blir gitt muligheten for å gjøre dette. Det bør ikke forekomme at leger, sosialrådgivere eller andre tillates å øve psykologisk press på henne, med abort for øye. Det må derfor likeledes sørges for at sosial hjelp ikke nektes en svanger kvinne, bare fordi hun tilhører en av de kategorier som blir innrømmet legal abort. Tvert om er der all mulig grunn for støtte fra det offentlige til en mor som ønsker å fullføre sitt svangerskap, selv under vanskelige forhold. En kvinne som avviser *abortus provocatus* som mulig løsning, må vanligvis forutsettes å innse de ofre som denne holdning medfører. Hennes ønske må møte respekt, og hun har krav på den legehjelp og sosiale og økonomiske støtte hun trenger, for å bringe frem sitt barn.

g) Enhver borger med stemmerett er til en viss grad medansvarlig for sitt lands lover. Det II. Vatikankonsil oppfordrer katolikken til å gå inn i det politiske liv og stemme ved valgene («Kirken i verden av i dag», 75). Når katolikker velger, eller deltar i annen politisk virksomhet, bør de huske at den lovgivning de ønsker å støtte skal fremme livet og verne om menneskerettighetene. Ikke desto mindre mener vi at en katolikk kan gi sin stemme til et parti, som på enkelte punkter fremmer en politikk som ikke stemmer overens med hans overbevisning — således for eksempel et parti som fremmer en tvilsom abortlovgivning. Men uansett hvilket parti han gir sin støtte, må han innenfor dette parti gjøre sine kristne overbevisninger gjeldende.

SLUTTORD

Ingen av de prinsipper som vi har støttet oss til i dette hyrdebrev er

(Forts. neste side)

Abort - -

(Forts. fra forrige side)

Til sykepleierne.

Sykepleierne spiller ikke den samme rådgivende rolle som leger eller sosialarbeidere. Det er innlysende at de skal pleie en hvilken som helst pasient som trenger hjelp, uten hensyn til hvorfor pasienten trenger denne pleie. Men problemet oppstår der, hvor det dreier seg om å være aktivt medvirkende til selve abort-inngrepet.

Enkelte stillinger ved visse gynekologiske operasjonsstuer medvirker uunngåelig medvirken til abortinngrep. Sykepleiere som ikke vil medvirke til abort, må unngå å søke slike stillinger.

I andre stillinger kan det være grunn til, ved ansettelsen, å gjøre arbeidsgiveren klar over at sykepleieren av samvittighetsgrunner ikke kan medvirke, i tilfelle den operasjon som utføres er en abort, selv om denne er innvilget ifølge lovens forskrifter.

Naturligvis vil ingen sykepleier gripe inn under en påbegynt operasjon, men da fullt ut stå til legens rådighet. Hvis en skulle mene at legen har gjort seg skyldig i noe ukorrekt, vil det være anledning til å ta saken opp senere med legen, for — utenfor den akutte situasjon hvor det gjelder et menneskes liv og velferd — å drøfte saken rettferdig.

Til foreldre, slektninger og venner.

Mens hun overveier en eventuell abort, vil en kvinne ofte betro seg til slektninger eller venner, ikke minst til foreldre. Disse, også foreldrene, bør overveie det som her er tidligere anført, nemlig at avgjørelsen om å søke eller ikke søke abort må bli kvinnens egen, bortsett da fra ekstreme tilfeller, hvor den vordende mors frie og sunne dømmekraft ikke foreligger. Men hensynet til kvinnens særegne situasjon, bør ikke føre til passivitet eller likegyldighet hos dem som blir rådspurt. En kvinne betror seg ikke til andre om problemer av en så intim og alvorlig natur, dersom hun ikke håper på hjelp og ber om dypere innsikt. En overbevist kristen

kan her utøve en meget positiv innflytelse, ved å minne om sider ved den avgjørelse som skal tas, som andre rådgivere kan ha en tilbøyelighet til å overse eller bagatellisere, ikke minst fosterets rett til livet. Det beste råd som ofte kan gis, er å søke faglig hjelp hos den rette lege, sosialarbeider eller prest. Ethvert råd i en slik situasjon vil stille store krav til takt og forståelse, det ligger allerede i de følger som ethvert valg uunngåelig vil føre med seg.

Oppdragelsens betydning.

Selv om oppdragerens innflytelse gjør seg gjeldende lenge før et menneske står overfor en situasjon som gjør en eventuell abort aktuell, vil enhver oppdrager, enhver lærer, enhver far eller mor, ha bidradd til den avgjørelse som da blir truffet. Den seksuelle oppdragelse som den enkelte, i og utenfor skolen, har fått, bidrar til den oppfatning de får av kjærligheten og livets forplantning. Vanskelighetene er store, fordi den seksualopplysning som gis eller støttes av det offentlige, stadig mer adskiller seg fra fundamentale kristne verdier. På vår side har vi en lang vei å gå, før vi kan gi en seksuell oppdragelse som samtidig tilfredsstiller kristendommens og den moderne pedagogikkens krav. Vi oppfordrer de kristne oppdragere til å arbeide grundig og fordomsfritt med disse problemene. Den seksuelle oppdragelse barna får, bør ikke begrense seg til meddelelsen om fysiologiske og tekniske kunnskaper. Den bør engasjere barnas personlighet og bevisstgjøre deres menneskeverd; konfrontere dem med livets fundamentale verdier, blant annet ærefrykten for livet. Det er det hele menneske det dreier seg om i en slik oppdragelse: På det punkt møtes den kristne tro og den moderne pedagogikk, som betrakter ansvaret overfor medmennesket som en av seksuallivets vesentlige komponenter.

Mange kristne foreldre blir overveldet av de problemer som melder seg på dette område, og som ingen har noen standardløsning på. De skal ikke miste motet. I den grad vår kirke lever opp til det program som den på Det II. Vatikankonsil har vedtatt, om sitt forhold til verden av i dag, vil det vise seg en vei, hvor vi kan gå frem som samtdsbevisste kristne, trofaste mot det vi tror, men også mot det samfunn vi lever i. Alle kan bidra til at så blir tilfellet.

Abort og prevensjon.

Ofte, i en eller annen sammenheng, vil spørsmålet om prevensjon dukke opp i forbindelse med abort. Det gjelder samtaler mellom lærer og elever, det gjelder de spørsmål som blir stilt en lege eller en sosialarbeider, ofte også en prest. Katolikker, som avviser aborten som løsning, må være forberedt på å bli spurt om hvordan de stiller seg til prevensjonsspørsmålet. Vi har ikke til hensikt å ta opp igjen et problemkompleks som vi allerede i oktober 1968 har behandlet i et hyrdebrev. (Om «*Humanae Vitae*»). Vi vil allikevel her kort si noen ord om forholdet mellom abort og prevensjon.

Prevensjon er, sosialt sett, et middel som muligvis kan vise seg å være effektivt for å redusere antallet av aborter. Når en effektiv prevensjon praktiseres, blir det færre uønskede svangerskap, og dermed også antagelig et mindre antall aborter.

Men av mangfoldige grunner, må en regne med en reell usikkerhet, uansett hvilken form for prevensjon en benytter seg av. Mange bruker prevensjon inkonsekvent og tilfeldig. Noen kvinner blir skuffet, når de blir gravide, og tyr da til abort. De kan, eller vil ikke akseptere, at prevensjonen har sviktet. På denne indirekte måte kan også prevensjonen føre til abortinngrep som ellers ikke ville ha vært aktuelle. Dessuten må en forutse at helt fri adgang til abort kan gjøre effektiv prevensjon mindre påkrevet, med flere abortinngrep som resultat.

Etisk sett må en si, at abort og prevensjon er radikalt forskjellige, fordi aborten dreper et påbegynt liv, det gjør ikke de vanligste former for prevensjon. Men deres praksis innvirker på hverandre, og ingen må tro, at det er tilstrekkelig i et samfunn å innføre masseprevensjon, for å utrydde abortbehovet.

TREDJE DEL

LOVGIVNING OG POLITIKK

Loven og menneskeverdet.

Efter å ha uttalt oss om aborten som moralsk problem, og vendt oss til dem som kan bli stilt overfor spørsmålet om fremkalt abort, vil vi nå ta for oss *abortlovgivningen*, særlig med tanke på, at en liberaliseringsprosess er i gang i våre land. Det inngår nemlig i Kirkens ansvar å foreta en etisk vurdering også av de

problemer som omfattes av statenes lovgivning, «når menneskets fundamentale rettigheter eller sjelens frelse krever det» («Kirken i verden av i dag», 76).

Prinsipielle vurderinger.

I vurderinger av våre lands abortlovgivning tar vi i betraktning følgende grunnleggende prinsipper:

a) «Det politiske samfunn eksisterer for det felles godes skyld, finner her sin fulle berettigelse og mening, og utleder herav sine fundamentale og særegne rettsprinsipper. Og det almene vel omfatter summen av alle de forhold i samfunnslivet som kan gjøre det lettere for individer, familier og grupper å realisere seg helt ut» («Kirken i verden av i dag», 74).

b) Det felles gode, almenvellet, innebærer at enkeltmenneskets rettigheter og forpliktelser blir respektert («Om religionsfriheten», 6). Menneskets grunnleggende rettigheter ligger i mennesket selv, og kan derfor ikke utledes som resultat av folkeavstemninger eller politisk flertall.

c) Det moderne samfunn kan godtas som pluralistisk i den forstand, at det ganske visst består av mange grupper og personer som kan ha ulike oppfatninger av de politiske avgjørelser, innenfor rammen av de grunnleggende menneskelige rettigheter (cf. «Kirken i verden av i dag», 74). I et slikt pluralistisk samfunn må ikke en eller annen politisk eller religiøs gruppes sær-oppfatninger tvinges igjennom som alment bindende lov, på bekostning av andre gruppers overbevisning. Derfor er det av avgjørende betydning, at de enkelte politiske og religiøse grupper respekterer hverandre, og holder fast ved at også mindretall kan ha berettigede krav. Det skal her minnes om, at vi som kristne ikke har lov til å overse eller nedvurdere det dype alvor, den ekte medfølelse for menneskers nød, den ansvarlige samvittighetsransakelse som dikterer mange av de lovgivere, leger, sosialrådgivere og andre som ikke deler våre overbevisninger i denne vanskelige sak.

d) Det er ikke Statens oppgave å påtvinge sine borgere ett eller annet etisk system i dets enkeltheter, heller ikke å belegge alle forkastelige handlinger med straff. Dette betyr imidlertid ikke, at lovgivningen er etikken uvedkommende. Ethvert sosialt spørsmål har nemlig også en etisk side. Derfor må lovgiveren regne med, at Statens lover alltid vil ha en opp-

FRA DE KATOLSKE BISKOPER I NORDEN

dragende virkning på befolkningens etiske dømmekraft.

e) Det er Statens klare plikt å beskytte menneskelivet. Staten har et særlig ansvar for det liv som på en eller annen måte er truet, eller ute av stand til å ta vare på seg selv, som de gamles og de invalides liv, de mentalt tilbakestående, de sykes og de evnesvakes liv, det ufødte menneskes liv. Det tilkommer heller ikke Staten å fastslå verdien av de ulike former for menneskelig tilværelse, for eksempel ved at loven tillegger de friske en større rett til livet enn de syke, de begavede en større rett enn de ubegavede, de unge en større rett enn de gamle, osv. Bare når Staten beskytter det svakere individs rett til en uavkortet menneskelig tilværelse, kan den hevde å være et samfunn som helt og holdent respekterer menneskerettighetene.

f) Loven har vanligvis gjort bruk av straffen som det mest virksomme middel i dette forsvar av menneskelivet. Men straff er ikke den eneste og knapt den beste vei til sikring av, og omsorg for menneskets liv. En positiv lovgivning på det sosiale, kulturelle og pedagogiske område kan og bør, i økende grad, beskytte det ufødte menneskeliv.

Praktiske konklusjoner.

I lyset fra de nevnte prinsipper, må vi trekke de følgende slutninger når det gjelder abortlovgivningen:

a) Eftersom det ligger utenfor lovens kompetanse å erklære spesielle tilfeller av abort for etisk tillatelige, kan ingen i våre samfunn anse fremkalt abort som etisk forsvarlig, alene fordi loven ikke belegger handlingen med straff.

b) Lovgiveren må kjenne sitt ansvar, slik at loven ikke — ved sin alment liberaliserende virkning — fremmer den tendens som allerede kan konstateres i folks etiske tankegang, nemlig en økende likegyldighet i holdningen til det ufødte menneskes rett til livet.

c) Lovgiveren og borgerne i våre samfunn er felles om ansvaret for at menneskerettighetene blir bevart, innen sosial-lovgivningen, seksualundervisningen, og på en rekke andre områder — det ufødte barns situasjon medregnet.

d) Vi tar bestemt avstand fra en-

hver lov som ville innebære, at noe menneske (særlig en lege eller sykepleier) skulle være *forpliktet* til å foreta eller assistere ved en fremkalt abort. En slik lov ville være i klar strid med et menneskes frihet og samvittighet.

e) Vi stiller oss likeledes avvisende til enhver form for diskriminering mot dem som forkaster *abortus provocatus*, uansett om diskrimineringen rammer dem i utøvelsen av deres yrke eller på annen måte.

f) Det er et minstekrav, at enhver kvinne som ønsker å bære frem sitt barn, blir gitt muligheten for å gjøre dette. Det bør ikke forekomme at leger, sosialrådgivere eller andre tiltales å øve psykologisk press på henne, med abort for øye. Det må derfor likeledes sørges for at sosial hjelp ikke nektes en svanger kvinne, bare fordi hun tilhører en av de kategorier som blir innrømmet legal abort. Tvert om er der all mulig grunn for støtte fra det offentlige til en mor som ønsker å fullføre sitt svangerskap, selv under vanskelige forhold. En kvinne som avviser *abortus provocatus* som mulig løsning, må vanligvis forutsettes å innse de ofre som denne holdning medfører. Hennes ønske må møte respekt, og hun har krav på den legehjelp og sosiale og økonomiske støtte hun trenger, for å bringe frem sitt barn.

g) Enhver borger med stemmerett er til en viss grad medansvarlig for sitt lands lover. Det II. Vatikankonsil oppfordrer katolikken til å gå inn i det politiske liv og stemme ved valgene («Kirken i verden av i dag», 75). Når katolikker velger, eller deltar i annen politisk virksomhet, bør de huske at den lovgivning de ønsker å støtte skal fremme livet og verne om menneskerettighetene. Ikke desto mindre mener vi at en katolikk kan gi sin stemme til et parti, som på enkelte punkter fremmer en politikk som ikke stemmer overens med hans overbevisning — således for eksempel et parti som fremmer en tvilsom abortlovgivning. Men uansett hvilket parti han gir sin støtte, må han innenfor dette parti gjøre sine kristne overbevisninger gjeldende.

SLUTTORD

Ingen av de prinsipper som vi har støttet oss til i dette hyrdebrev er
(Forts. neste side)

KJÆRLIGHET OG FANTASI HOVEDTEMA PÅ ÅRHUSKONFERANSEN

Sommerens økumeniske møder — Snoghøjgen, Kirkedagene i Haslev og nu sidst Århuskonferencen — havde trods forskel i målsætning og omfang et træk fælles, som måske vil forbavse, fordi det drejer sig om kirkelige stævner: alle tre steder havde fest og dans en betydningsfuld plads i helheden, mest dog i Århus. Dette er noget helt nyt og hænger vel nøje sammen med en ny stil i tiden ikke mindst hos ungdommen. Men den synes at blive accepteret også af andre årgange.

I Århus dansede vi til morgenandagten, i kæder mellem borde og stole, og sang til guitarspil «I am the Lord of the Dance, said He», og «He» det er Jesus, som vil lede os alle i dansen i Guds rige.

Emnet for konferencen var «Kærlighed og fantasi», dvs. hele den side af menneskelivet, som teologer og seriøse drøftelser ellers føler sig hævet over. Og dog har to af tidens fremtrædende tænkere taget det op. Harvey Cox' sidste bog «Narrefesten» vækker opsigt verden over. Han er rimeligvis inspireret af Tübingenprofessoren Jürgen Moltmann, som netop var gæst i Århus og der fremlagde sine tanker om frihed, leg og kærlighed under et motto fra en negro-spiritual «Hvordan kan jeg lege i et fremmed land?» Hvordan kan vi hengive os til glæden i dag, når vi ved, hvilken nød og lidelse og

AV ELLEN NIELSEN

frygt der plager så stor en del af menneskeheden? Jo, for ellers vil vi ikke kunne ryste forbrugersamfundets fremmedgjorthed af os og skabe den nye kulturrevolution, der skal vælte de falske guder, som har gjort produktionen til et sakramente og fritiden ligeså. Kulturrevolution må betyde, at økonomi og produktion kommer i kulturens tjeneste og ikke omvendt som nu, sagde Moltmann.

EROS FØR SEX

Den anden tyske gæst, professor Josef Pieper fra Münster, talte om kærligheden, den kaldes sex, eros eller agape. Tidens personløse sexbølge har flyttet figenbladet op til ansigtet! Resultatet, som et af ofrene har formuleret det: «so much sex, and no fun». Det ender i fortvivlelsens kedsomhed. Til gengæld har de kristne overbetonet agape, caritas, den kærlighed, der kun vil give. Hvor frygtelig kan «caritas ohne Liebe» ikke være. Mennesket længes efter lykke. Eros må komme før

sex og siden følges af den kærlighed, der kaldes venskab.

Også de lokale professorer Løgstrup og Erling Jakobsen tog i deres samtale følelserne i forsvar som livsnødvendige for mennesker. Men er der erkendelse i dem?

Den egentlige lovsang om kærligheden kom forunderligt nok fra en katolsk gejstlig, Hallvard Rieber-Mohn fra Oslo, som med udgangspunkt i Dante, Shakespeare og Claudel søgte at lodde dybden i denne menneskelige lidenskab. Kristus, som i sit livsforvandlende budskab til menneskene havde liden tid, taler hverken om sex eller om erotik, sagde R. M. Ikke at han fornægtede dem — intet tyder på det. Men han taler om kærligheden sådan, at menneskene aldrig senere har kunnet glemme hvad han sagde. Had og ligegyldighed er sterile, kun kærligheden er samfund. «I kærligheden — bare der — lægger du din hånd på livet, på evigheden.»

KUNST OG LEG

Konferencen var anlagt som tysk-nordisk, og sprogproblemerne (tysk—vest-

Abort - -

(Forts. fra forrige side)

fremmed for det samfund vi tilhører. Våre fundamentale standpunkter i abortspørmålet, selv om vi nærmest er alene om å hevde dem uavkortet, utelukker oss ikke fra det felles ansvar. Ethvert menneske her i Norden har sin plass å fylle for å gjøre vår nordiske kultur mer menneskelig. Som kristne påhviler det oss dessuten å fremme Evangeliets verdier i alle sammenhenger.

Vi har i første rekke rettet vår veiledning til de katolske kristne som er vårt umiddelbare ansvar. Men i denne overbevisning er vi rede til å samarbeide med andre som vi også regner med vil forstå oss. Abortspørmålet rører jo ved helt fundamentale menneskelige verdier. Det burde kunne danne grunnlag for en dyp forståelse mellom ansvarsbevisste mennesker av alle verdensanskuelser.

NORD-IRLAND

John Ryan

"We have just enough religion to make us hate, but not enough to make us love one another." Dean Swift.

WEEKENDS PÅ MARIAHOLM 1971/1972 FOR ØSTLANDET

DE FRA 9—13

18/19 sept.: «Jeg og gjen-
gen.»

20/21. mai: «Jeg og familien
min.»

Ledere: Asmund Fossum,
P. Ronald Hølscher, Eli-
sabeth Haanæs.

GRUPPEN 14—17 —
HOVEDTEMA: VÅRT SAM-
FUNN — ET KRISTENT
SAMFUNN?

11/12 sept.: «Har velferds-
staten glemt mennes-
ket?»

16/17. okt.: «Kirkegang, er
det nok? — Sosialt en-
gasjelement, er det nok?»

13/14 nov.: «De fremmede
blant oss: vårt forhold til
dem som er satt utenfor.»

15/16 jan.: «Ungdommens
flukt fra familien: nød-
vendig utvikling eller?»

12/13 febr.: «Nød i Latin-
Amerika — Cola på Ma-
riaholm?»

4/5 mars: «Kristen moral:
tvang eller frihet?»

Ledere: Eystein Tilley, Ada
Castracana, Henk Heime-
riks, Rory Mulligan, søs-
ter Mette.

DE OVER 17 SPØR

2/3 okt.: «Et tverrpolitisk
og økumenisk aksjons-
program — en umulig-
het?»

6/7 nov.: «Sex for ekteska-
pet?»

5/6 febr.: «Familien — en
døende institusjon?»

11/12 mars: «Fremmed i
Norge: vår kristne tole-
ranser og medmenneske-
lighet på prøve.»

Ledere: Arne Fjeld, sr. Mir-
jam, A. Torbjørg Lauv-
stad.

Påmelding til UNKS, Akers-
vn. 5, Oslo 1, eller pr. tlf.
20 72 26 hver dag, unntatt
torsdag, mellom kl. 17.00
og 19.00 til sr. Mirjam. På-
meldingsfrist tirsdagen før
weekenden.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stille- messe	Høy- messe
OSLO: <i>St. Olavs kirke,</i> Akersveien 5, Biskopen og prestegården 20 72 26. Sogneprestkontoret 20 72 44	9.00 9.45 og 19.00	11.00 —
<i>St. Hallvard kirke,</i> Fransiskanerne, Enerhaugt. 4, tlf. 67 23 83	8.35 18.00	11.00 —
<i>St. Dominikus kirke,</i> Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	9.00 10.00 18.30	11.00 — —
<i>Vår Frue Villas kapell,</i> Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	8.30	—
<i>Grefsen kapell,</i> Glads vei 23, tlf. 212355	11.00	9.30
<i>Lunden kloster,</i> Øvre Lunden, tlf. 212587		10.00
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke,</i> Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	10.45
BERGEN, <i>St. Paul kirke,</i> Christiesgt. 16, tlf. 15 410	9.00 19.00	11.00 —
<i>Vår Frue kirke,</i> Helleveien, tlf. 57 353 — 57 707	9.30 19.00	— —
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke,</i> Cappelenstgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke,</i> Kongens gt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke,</i> Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168	8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke,</i> Torvg. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke,</i> Haralds gt. 21, tlf. 23 195	8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke,</i> Vesterngt. 5, tlf. 21 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND: S.: <i>St. Ansgar kirke,</i> Kirkegt. 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet,</i> Weidemannstgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM, <i>St. Magnus kirke,</i> Romerikstgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: <i>St. Mikals kapell,</i> Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke,</i> Sverres gt. 26, tlf. 50 793	8.30	11.00
SARPSBORG: <i>St. Olavs kapell</i> (1. og 3. søndag) O. Haraldssonstgt. 49, tlf. 53 765	17.30	—
STABEKK: <i>Maria kirke,</i> Nyeveien 17, tlf. 53 77 35	8.30 19.00	10.45 —
<i>Veståsen kapell</i>		9.30
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke,</i> Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.45
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke,</i> Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke,</i> Prinsensgt. 2a2 Biskopen og prestegården tlf. 21 214	8.45 19.00	11.00 —
<i>St. Elisabeth hospital,</i> Ila tlf. 21 670	6.15	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eystein kirke,</i> Flintegt. 5, tlf. 72 779	8.00	11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke og</i> <i>St. Eysteins sykehus,</i> Jernbanegt. 29	8.30	11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke,</i> Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke,</i> Nørvesund, tlf. 37 558	8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vor Frue kirke,</i> Storgt. 94 Biskopen og prestegården, tlf. 3604	8.15	10.30
<i>St. Elisabeth hospital,</i> Mellomveien 50, tlf. 81 050	6.20	—
BODØ: <i>St. Eysteins kirke,</i> Hernesveien 22, tlf. 81 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikael kirke,</i> Salsgt. 52, tlf. 11 447 (1. VII—31. VIII St. Elisabeth Institutt, tlf. 11 392)	19.00 8.00	11.00 —
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke,</i> Skolegt. 4, tlf. 61 501	8.00	10.30

dansk — østdansk — norsk — svensk —
finsk) voldte vanskeligheter for debatten,
også i de arbeidende seminargrupper:
«kernefamilie, storfamilie, ordensfamilie»,
«omsorg for livet», «ny vurdering af det
kropslige», «seksuel normalitet og mino-
ritet», «Guds kærligheds nærvær i fest
og spil», «fremmedgørelse i arbejde og
fritid» og «politik og protest, fantasi og
fest». Men her kom man dog hinandens
dybeste tanker ind på livet, her mødtes
den unge mand fra Det ny Samfund
med klostersonstøret, til størst forbavelse
for den første.

Kunsten, som er uadskillelig fra kær-
lighed og leg, repræsenteredes af to
fantastiske mennesker, den svenske ke-
ramiker og kirkekunstner Stig Carlsson og
skuespillerinden Kajsa Nyholm. Hver på
sin vis udtrykte de det, som ikke kunne
nås af de lærde talere. Desuden lavede
vi selv drager af plastic, som under stor
spænding blev sendt til vejs ved Moes-
gård strand, med de lange kulørte haler
blafrende mod den blå himmel — sym-
boler på samfundets «drager», dem vi
trods alt havde hold på.

PÅ GUDS BUD

Den bibelske introduktion til dagene
blev givet af Anna Marie Aagard under
titlen «exodus», dette at kaste sig ud på
Guds bud. Linien gik fra Abraham over
Moses til Kristus. På korset lever Gud
for første gang sin egen exodus — og for
hvilken pris! Det var en rystende og med-
rivende prædiken — hvorfor hører vi
aldrig hende i radioen?

Ikke noget øjeblik tænkte man i Århus
egentlig på, hvilket trossamfund folk
hørte til. Følte der modsætninger, kom
det mere af temperamenternes forskjellig-
hed, nogle var «musiske», andre mindre.
Men dette musiske spærrede ikke vejen
(Forts. neste side)

LESER- BREV

Om tilbedelse i *And og Sannhet*.

Ved en nykonvertert katolikk.

Biskop Gran kom i sin tale til oss som ble fermet i St. Olav kirke pinsedagen i år inn på at det ofte var forunderlige og høyst individuelle, mang en gang kronglete veier *de* måtte gå som tilsist tok den store beslutning: å be om å bli opptatt i Kirken.

Kanskje kunne en blant flere av mine sterkeste personlige grunner til å gå inn i Kirken belyse en av årsakene til fleres inntreden nettopp i disse dager hvor man taler om en autoritetskrise innen den katolske kirke? Min hovedgrunn var en tilkjempet overbevisning — en hårdt tilkjempet overbevisning — om at paven er *Peter*, klippen som vi bygger på, den faste grunn.

Jeg måtte søke å forstå pavens holdning også der hvor han hadde vært uforstått, f. eks. i prevensjonsspørsmålet, hvor hans syn vakte slik storm at ordet «autoritetskrise» plutselig syntes å bli et dekkende begrep for den oppståtte situasjon. For å kunne forstå måtte jeg rette søkelyset mot noe sentralt og spørre meg selv med målestokk i min samvittighet:

— Hva betyr det å være en kristen? Hva betyr dette å være katolikk? Hva betyr det å tilhøre den *hellige* kirke? Svaret lød:

Det betyr en helligelse av mennesket, en innvielse til å vandre på

helligjørelsens vei, til hjulpet av Kirken og dens nådemidler å etterfølge Kristus, vandre som han vandret.

Kirken er fårenes dør. Kristus har satt hyrder til å røkte fårene og til å hjelpe dem med å legge deres livssituasjon til rette, slik at både deres jordiske og deres evige velferd ikke settes i fare men betrygges så langt det står i hyrdens makt.

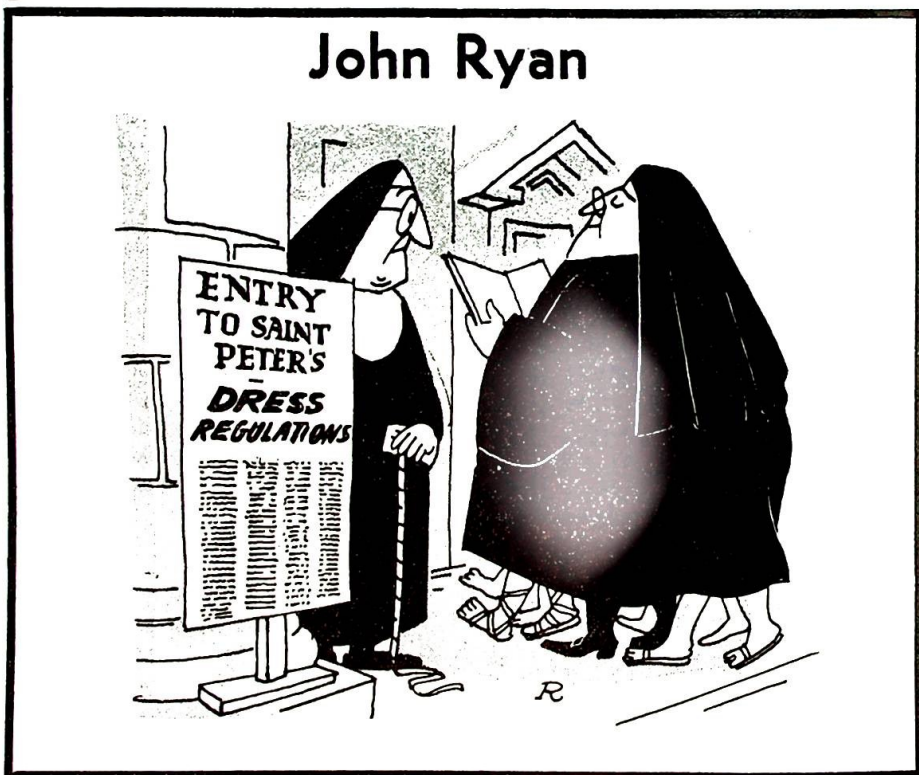
Når hyrdenes ansvar er stort, hvor meget større er ikke da Overhyrdens, han som taler med en fars myndighet? Hans forpliktelse overfor hjorden er bindende og absolutt. Han er forpliktet til to sider, både overfor mennesket og overfor Gud. Hans forpliktelse overfor Gud er menneskets forpliktelse overfor Skaperen. Overhyrden står ansikt til ansikt med Gud som menneskets representant. Og vi alle — i første rekke Kirkens barn — står der sammen med ham, vår yp-

persteprest på jorden. Vi veies på den evige rettferdighets vektskål. Skal vektskålen synke så dypt at himmelens krefter rokkes og kaos vinner makten på jorden?

I lys av disse tanker måtte jeg se pavens av mange uforståtte holdning f. eks. i prevensjonsspørsmålet fra en dypere synsvinkel, nemlig ut fra en innenfra inspirert innsikt som går langt utover hva den menneskelige fornuft tilsier. Det gjelder å bevare og utdype selve det grunnleggende og bærende prinsipp for Den hellige Kirkes virke inn i fremtiden, slik som i fortiden, offeret av oss selv for nestens skyld. Kirken lærer menneskets store sakramentale fellesskap i Ham, vår Skaper. *Offer er åndelig kraft*. Vårt personlige offer kommer andre til gode.

Dette har Kirken alltid visst. Det

(Forts. neste side)

Kjærlighet - -

(Forts. fra forrige side)

for udblik på den verden, vi har ansvar for, den verden, hvor de gamle institusjoner skal væltes, det system, som kirkerne er dele af. Strukturene er stærke. Vi må have lokale samfund, hvorfra vi kan hente styrke og inspiration, kærlighed og fantasi, sagde Johs Aagaard, ellers bliver vi bitre og frustrerede, som vi så ofte ser det i protestbevægelserne. Intet system væltes ved frustration. Som i Jeriko vil vort systems mure heller ikke styrte om, før de bliver danset ned, sunget ned, leet ned. Disse Aagaards ord rummer vist essensen af hvad Århus-konferencen stiledede efter. Forstod man det? var man enige?

ÅPNINGSTIDER I ST. OLAV BOKHANDEL!

Hver torsdag fra kl. 10 til 17 — altså kl. 5 om ettermiddagen.

De øvrige dager som hittil fra kl. 9—16
lørdager » » 9—14

Kom innom — det blir mange nyheter utover høsten.

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersv. 5, Oslo

Tlf. 20 72 48

KAMP MOT FORURENSNINGER

FN's verdenskonferanse i Stockholm om vern av det menneskelig miljø holdes ikke før i juni 1972, men allerede nå er alle FN-organer travelt opptatt med å undersøke de forskjellige sider av problemene med forurensning av luft, vann og jord.

For Den internasjonale arbeidsorganisasjon er kampen mot forurensning en del av organisasjonens obligatoriske forpliktelse. ILO's konstitusjon knesetter alle arbeidende menneskers rett til vern mot den sykdomsrisiko som deres arbeid kan medføre — og dette kan i dag tolkes som «retten til forsvarlige arbeids-omgivelser».

Blant ILO's første bidrag på dette felt var undersøkelser av helsefare for arbeidere som er sysselsatt med skadelige eller giftige stoffer. Disse undersøkelser førte til at ILO's høyeste myndighet, Arbeidskonferansen, på sitt første møte i 1919 vedtok tre forslag, som inneholdt anbefalinger om sikkerhetstiltak i forbindelse med bruk av hvit fosfor, forebygging av miltbrann og vern mot blyforgiftning.

Søkelys på «støv-døden».

Organisasjonen har nylig satt kampen mot «støv-døden» i brennpunktet. Den medisinske betegnelsen på denne farlige lidelse er *pneumokoniose* eller støvlunge. Som de fleste andre plager skapt av mennesker kan pneumokoniose utrykkes, hvis man bruker den riktige teknikk — som allerede er vel kjent — på arbeidsplassene. For å fremme gjennomføringen av disse metoder har ILO laget en omfattende katalog over forholdsregler som kan hindre støvforurensning i gruber, tunneler og stenbrudd. Til dette kommer at organisasjonen med jevne mellomrom offentliggjør rapporter om ferske erfaringer og synspunkter i forbindelse med disse problemer.

ILO har lenge arbeidet med verne-tiltak for folk som kommer i nærheten av metan-gass, og det er offentliggjort en samling brukbare metoder i så måte. I mange land har denne kodeks tjent som modell for offentlige reglementer, som sikter på å redusere helsefaren i gruber. Nye undersøkelser har ført til at en rekke tillegg til denne oversikt nå blir utarbeidet.

Den internasjonale arbeidsorganisasjon er naturligvis foruroliget over den fare som radioaktiv forurensning medfører. Stadig flere av organisasjonens forslag med sikte på å begrense slik risiko er da også blitt tiltrådt av de enkelte medlemsland. Konvensjonen om «Vern av arbeidere mot radioaktiv stråling» er således blitt ratifisert av 24 stater. Til støtte for denne konvensjon har man dessuten utarbeidet en veiledning i form av en regelsamling, som redegjør for metoder til vern mot denne usynlige trusel.

Handlingsprogram mot luftforurensning

Forurensningen har i de seneste år inn-

tatt en viktig plass i den offentlige debatt, ikke minst luftforurensningen har tiltrukket seg stor oppmerksomhet. ILO's nyeste handlingsprogram konsentrerer seg nettopp om problemene i forbindelse med luftforurensning, særlig innen industrien.

I Geneve har Arbeidskonferansen i juni i år drøftet de foreliggende muligheter for å begrense risikoen for folk som arebider med benzol — et kjemisk stoff som brukes i fremstillingen av mange slags produkter. Stoffet kan ikke bare lede til benzol-forgiftning, men kan hyp-pig føre til alvorlige forandringer i blodets sammensetning, som f. eks. anemi

(Forts. neste side)

LESERBREV -

(Forts. fra forrige side)

er ikke vår egen frelse det i første rekke blir bedt for i klostresamfunnene, nei, det kjempes en langt større kamp, Guds kamp, kampen for sjelene.

Sex er — som vi vel alle er klar over — en av tidens avguder. Ubehersket sex er en gudfiendtlig makt. Egoismen i alle dens former dreper gudslivet og fremelsker vantroen. Enn om katolikkens overgivelse og forsakelse på disse punkter åpner en kilde av den guddommelige kjærlighets kraft som tilflyter hele verden? Av ikke minst betydning vil dette være for andre katolikker — de som i bokstavelig forstand er et legeme med oss.

Tilbedelse i Ånd og Sannhet... det er deres tilbedelse som bringer offergaver. Slike tilbedere er det Herren vil ha.

Kai Ignatius Normann.

TA ET SKIPPERTAK

og betal kr. 35,— for Deres abonnement på bladet St. Olav for i år! Vi venter fremdeles på mange, og det koster å sende ut innbetalingskort en gang til. Altså: På forhånd takk for en rask betaling nå!

St. Olav's eksp., Akersv. 5, Oslo 1
Postgiro nr. 20 46 48

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke	}	Arendal
Lunden Kloster		
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet	}	Bergen
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke		
Vår Frue Kirke	}	Tromsø
Marias Minde		
St. Franciskusøstrenes Moderhus	}	Trondheim
Øyenklinikken		
St. Josephs Hosp., Drammen	}	Tønsberg
St. Torfinns Klinik, Hamar		
St. Elisabeth Inst.	}	Lillestrøm
St. Mikals Kirke		
St. Mikals Prestegård	}	Hammerfest
St. Theresia Hosp.		
St. Franciskus Hosp.	}	Hønefoss
St. Magnus Kirke		
St. Magnus prestg.	}	Lillestrøm
St. Elisabeths Hosp.		
Vår Frue Kirke	}	Tromsø
Bispegården		
St. Olavs Kirke, Bispegården	}	Trondheim
St. Olavs Kirke		
St. Olavs Prestegård	}	Tønsberg
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

KAMP MOT - -

(Forts. fra forrige side)

(blodmangel), ja i visse tilfelle endog til kreftsykdommen leukemi. ILO har lenge vært opptatt av hvordan man skal sikre arbeiderne et vern mot denne kjemiske fare, og Arbeidskonferansen vedtok i år en anbefaling og et forslag til en konvensjon angående tiltak mot benzolforurensning.

ILO arbeider for tiden med mulighetene for å innføre nye internasjonale minimum-standarder for vern av arbeidstokken mot forurensing innenfor alle grener av industrien. Som ledd i dette arbeid vil organisasjonen holde et seminar i Sovjetunionen — kombinert med studier på stedet av luftforurensningens virkninger i industriområder. Dessuten er det planlagt en internasjonal konferanse om de medisinske og teknologiske sider ved luftforurensing samt et forberedende møte som skal gjennomdrøfte forurensing på arbeidsplassene.

Handlingsprogrammet omfatter naturligvis også det fortsatte arbeid med radioaktivitets-problemene og med de problemer som gjelder støy og vibrasjoner over skadegrensen. ILO's aktivitet på alle disse områder vil bli fulgt opp med opplysningskrifter som redegjør for aktuelle rapporter og undersøkelser.

1970-årene vil av fremtidens mennesker bli husket, enten som det decennium da

KONTAKTKLUBBEN FOR ELDRE OG ENSLIGE

har tur til Tønsberg onsdag 8. september.
Påmelding til CARITAS, Fagerborggt. 17, Oslo 3.

BERGEN

BERGEN

A/S Kr. Madsens Bok- og Papirhandel

Bryggen 5 - Loppen - Telefon 11 482

BERGEN

HOPSDAL & DAHL A/S
Aut. Installatør, TV-, Radio-
og Utstyrsforretning
TORNØEGÅRDEN - BERGEN

K. & J. SOLHEIM
Kjøtt - Pålegg - Delikatesser
Egen Pølsefabrikk
Solheimgt. 25
Tlf. 99 016 Bergen

NYGÅRDSGT. 19

ERLING KRAGE A/S

PRYD- OG BRUKSKUNST

Bergen

Telefon central 14 110

Telegramadresse: «Kjell»

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

KOLDERUP

Strandgaten 60
Glass - Porselen - Stentøy

OMEGA URMAKER

FINCKELSEN

I Nygårdsgaten v/Eldorado
og
i Sletten Shopping Senter

kampen om ødeleggelsen av det menneskelige miljø fikk sitt gjennombrudd, eller som de år da store sjanser ble forspilt.

De forholdsregler ILO foreslår til reduksjon av faren for liv og helse på arbeidsplassene vil — dersom de i praksis vinner alminnelig tilslutning — bidra til de samlede anstrengelser for å stanse den stadig økende nedbrytning av de omgivelser mennesket er skapt til å leve i.

ST. OLAV

KATOLSK
TIDSSKRIFT

Årsabonnement kr. 35,—

TURISTKONTOR PÅ PETERSPLASSEN

Vatikanet har, etter det St. Olav får vite, åpnet et Informasjonskontor for pilgrim�er og turister i Roma. Kontoret skal assistere det stadig økende antall besøkende med opplysninger om hjelp.

Kontoret som får et klart pastoralt

virke ligger ved Petersplassen, tett ved Arco delle Campane — på venstre side når man ser mot basilikaen. Det vil bli ledet av en legmann, mens en prest får ansvar for det pastorale arbeidet.

Sct. Annæ Rejser - Pastor d'Auchamps Rejser 1972

6/4 — 3 ugers rejse til Israel med pastor d'Auchamp.
13/7 — 2 ugers rejse til Israel.

Prisen er endnu ikke udregnet, men interesserede bedes henvende sig til skoleinspektør Annie Rastrup, Hyacintgården 15, 2300 København S, Tel. (01) 58 74 12 eller ASta 2312, og nærmere opplysninger tilsendes, så snart de foreligger.

OSLO

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Privat 55 77 87 - 69 43 72

Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo

Telefon 20 40 02 - 20 70 02

KVALITET I
KJØTT, FLESK OG
PØLSEVARER

Jens J. Andersen

TOYENGT. 2, Oslo

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Gladsvet 23, Grefsen

Tlf. 21 18 32

TÅSEN BOK- OG PAPIR A/S

ERLING THORNE

Kaj Munks vei 41, Oslo 8

Tlf. 23 02 40

SØREN HANSEN

Kolonialforretning

Langes gt. 6 - Oslo

Telefon 20 37 24

Byggevarer - Beslag - Ovner

Verktøy - Fliser - Linolium

Tapeter - Farvehandlervarer

Kjøkkenutstyr

THIIS & CO. A S

Haakon VII's gt. 1, Oslo

Sentralbord 41 77 30

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
For sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

PASOLINI

Pier Paolo Pasolini er en filmskaper som er forholdsvis lite kjent her i landet. Tidligere har bare to av hans filmer, *Matteusevangeliet* (1964) og *Teorema* (1968), vært vist på norske kinoer, mens vi fremdeles venter på minst like betydelige filmer som *Kong Odipus* (1967) og *Medea* (1969). Derfor var det særlig kjærkomment at Fjernsynet tok initiativet til å spille *Store stygge fugler og små pene fugler* fra 1966 (sendt den 23. august).

Det var en stor og rikt sammensatt film vi der fikk se, et selvironisk verk i fabelens poetiske form. På mange måter må vel *Uccellacci e uccellini*, som er filmens italienske tittel, sies å stå i en særstilling innenfor Pasolinis produksjon. *Matteusevangeliet* og *Teorema* er filmer hvor Pasolini tydeligvis er ute for å si noe, hvor han forsvarer en tese med nærmest matematisk presisjon og en gjennomført stringens i opplegget. Dette kan til sine tider virke nesten knugende. I *Store stygge fugler og små pene fugler* taler Pasolini fortrolig til sine tilskuere, og vi setter pris på fortroligheten. Han er raven som kommer fra Ideologiens land, sønn av Herr Tvil og Fru Samvittighet, og han preker for menneskene. «Hvor går dere?», spør han. «Hva er meningen, har dere tenkt på det?» Han siterer fra alle prekensamlinger, kristne som marxistiske, fra alle dem som sitter inne med en ideologi, og som vil hjelpe menneskeheten fremover. Hans tilhørere, vandringsmennene, far og sønn (*Toto* og *Ninnetto Davoli*), hører høflig forundret på ham. Disse representanter for en gammel menneskehet som nå engang har sett så mangt og så mange ideologier komme og gå, er hverken kyniske eller skeptiske, de bare går videre uten å bekymre seg så altfor meget over hvor de skal hen. De er glade og sorgløse, det onde biter likesom ikke på dem,

men menneskehetens store fremskritt — reisen til månen — forandrer ingenting for dem. Den eneste «Måne» de bryr seg om, er ikke den ideologien lover dem, men gatepiken ved samme navn; og når det røyner på, kvier de seg ikke for å sette til livs den ideologiske ravn som i lengden blir dem litt plagsom med sitt utrettelige intellektuelle skvalder.

Men samtidig viser det seg at mennesket også har behov for ideologien, eller kanskje ikke så meget for ideologien som for den som inkarnerer den, helgenen — «il santo». Den tørre ideologi som ikke helt er menneske, raven i denne filmen eller den vise kentaur i *Medea*, er på mange måter latterlig, og Pasolini blir oss så meget mere sympatisk som han ser på seg selv med dette avslørende «tvisyn». Men «il santo» møter menneskets iver etter å oppleve det merkelige, det vidunderlige, det være seg i fransiskanerbroderen Cecillos eller i kommunistlederen Toglattis skikkelse. Disse nøyer seg ikke med å preke ideologi for menneskene, men de elsker menneskene og forsøker å få dem

til å leve sammen i fred uten å utbytte hverandre. Dette forhindrer ikke de store stygge fuglene i å drepe de små pene fuglene, men det tenner som et håp. «Dere må begynne om igjen», sier den hellige Fransiskus til sine brødre etter at deres kristning av falkene og spurvene fører til så sørgelige resultater. Alt må gjøres om igjen, og historien slutter som den begynte. På ideologiens «Hvor går menneskeheten?» svares det med et skuldertrekkende «Åh — —!» Men selv om enden ligner begynnelsen, har vi i melomtiden delt Pasolinis glede over menneskets menneskelighet hvor et slags håp stadig lever videre, og vi har ledd av hans — og våre — kvaler i «ideologiens» tjeneste.

Forfriskende!

P. H.

NESTE NUMMER

Nr. 17 av ST. OLAV bringer vi blant annet anmeldelse av en av høstens store boknyheter: japaneren Shusaku Endos roman «Taus himmel». Bakgrunnen for boken er forfølgelsene av de kristne i Japan på 1600-tallet.

■ Ellers regner vi med å kunne ha stoff om moderne katolsk presse, et Onsdagsbrev fra Andreas Legmann, klovnerier, nyheter, filmstoff osv.

■ Nummeret blir datert den 18. september.

RED.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

Faste medarbeidere: Hallvard Rieber-Mohn O.P., D. J. Boers O.F.M.,
Per Bjørn Halvorsen O.P.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26.
Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.
Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene, Kr. 35 pr. år.
Kr. 20 pr. ½ år. Utlandet kr. 40.

Annonser: 10 dager før utg.dagen.
24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.